

POHÁDKY PŘÍMOŘSKÉ

VYPRÁVUJE

Dr. SIEGFRIED KAPPER

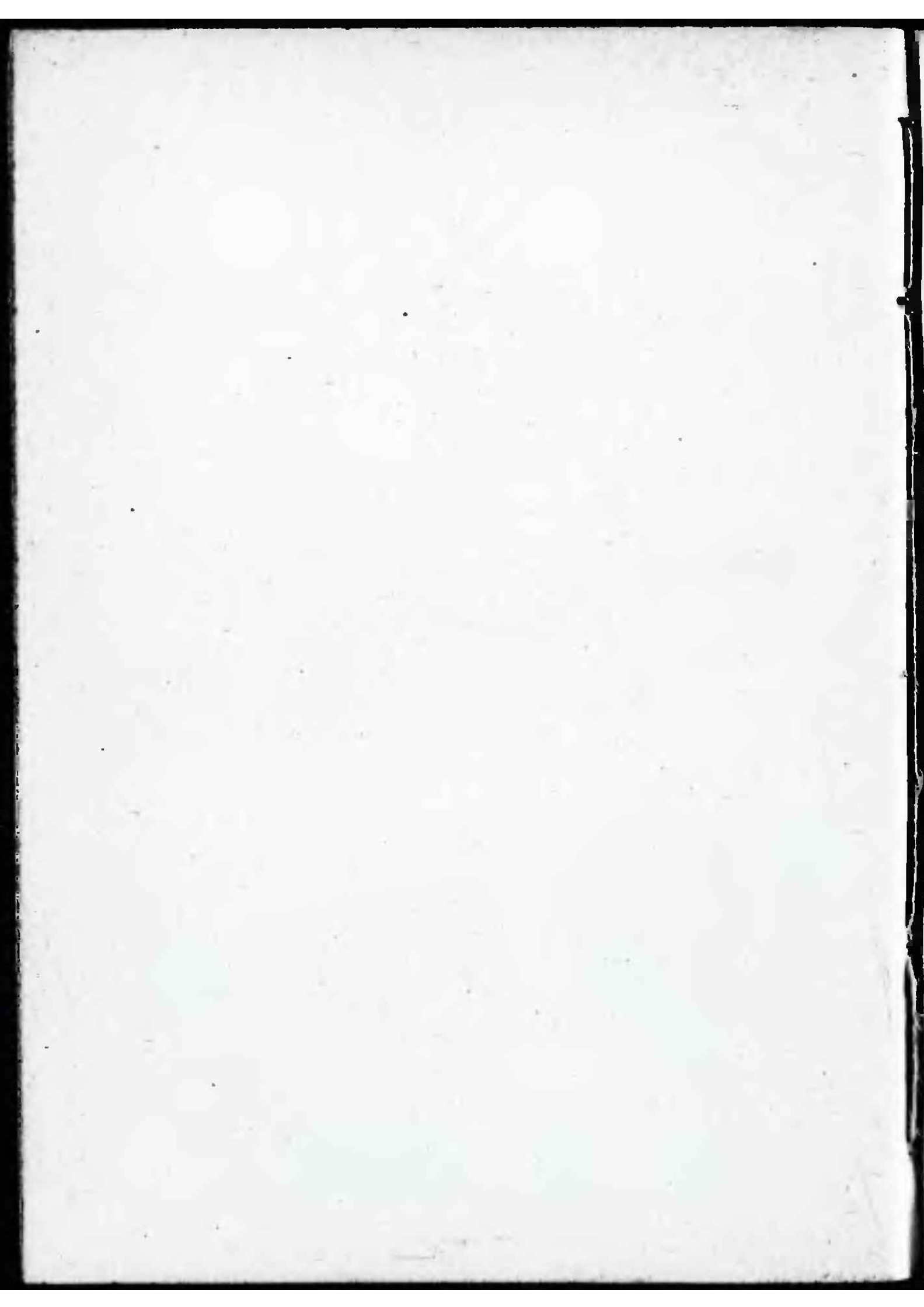
V PRAZE

Tisk a náklad knihtiskárny dra. Ed. Grégra

1873

I.

DOŽESNA ZORKA.

V jednom z proslulých zámků, jež před časy dávnými z temných hvozdů pohoří přímořského zhlížely se na dně blankytných zálivů jaderských, žila jednou mladá dožesna.

Tato dožesna byla vílou jednou z pohoří nadána v té míře, že vzácnějších darů sobě přáti děvčatům ani není možná. Vyzdobila ji ta panna nejen veškerou krásou, ale dala jí nad to vázaného, že, až bude na vdávání, za manžele dostane ze všech na světě mužů nejúšlechtilejšího a nejšvarnějšiho.

Také matka její, dožice, časně o to se postarala, aby dceruška nikdy tuto přípověď nespustila s mysli. Dala totiž chytiti sobě dvě špačků a naučila jednoho, aby krásné dožesně,

pokud bude malinkou, nad kolébkou, a až dospěje, nad lůžkem ustavičně zpíval písničku tuto :

„Nechť kdo řekne :
 Jarné slunce,
 ty jsi krásné!
 Nechť kdo řekne :
 Luno jasná,
 ty jsi krásná!

Nechť kdo řekne :
 Růží květe,
 ty jsi krásný!
 Nechť kdo řekne :
 Sněžná vílo,
 ty jsi krásná!

Na obloze na nebeské
 vše co svítá, —
 na pozemí vše co dýše,
 vše co skvítá, —
 vše to, země co zrodila,
 zmizí co sen —
 krásná Zorice, líbezná,
 krásná's ty jen!“

a druhého, aby, až povede-li rej, jí zpíval zase takovou :

Jarní slunce, kněžno pyšná,
každinký tě míti může;
boháci do jizby sama
přicházíš i chudasovi!

Rosná růže, krásu spurná,
každinkému jsi po vůli;
slepému i vidoucímu
libovůni uděluješ!

Sněžná vílo, lesní panno,
každému i ty's úslužna;
zdravého i neduživce
kouzly svými potěšuješ!

Ne však ale ty tak, Zoro!
kdož by sobě vydobyti
tebe mnil, — tobě roveň
ve kráse by musil býti!

Bez té první písně mladá dožesna nebyla by usnula, byť by věděla nespati tři neděle po sobě; a pak-li při ní usnula, nesnila o ničem, leč o samých sluncích pošmurných, o měsících zpotvořených, o ošklivých růžích a škaředých vílách, mezi nimiž ona jediná si vykračuje co tvor božího světa nejkrásnější. Bez

druhé písně nebyla by se pustila do reje, byť byla netančila tři měsíce po sobě. A když tančila, pohlížela bez ustání, nevšímajíc si ničeho, buď do hor anebo na moře, blíží-li se už slíbený ženich nejušlechtilejší a nejšvarnější.

Když mladá dožesna dospěla, byla z ní skutečně dívka nad vše vymyšlení krásná a vнадná; nad to otec dože jí přislíboval za věno nesmírného bohatství na zlatě a na stříbře, dvou ostrovů řeckých Cyper a Rodyž i s přístavy, tvrzemi, sklady přeplněnými zbožím a s nescíslnými koráby. Nebyla tedy starost o mládence, bažící po dívce bohaté a krásné, a netrvalo dlouho, začali ženichové hlásiti se ve skvostném zámku.

První, co se tam dostavil, byl nějaký carevič, někde ze Stambola, mladík tak švarný a prost vsí poškrvňý, jako by sochař ho právě byl dotvořil, a to ze samé slonové kosti a z rubínů; nad to hrdina proslulý, jenž ve stu snad již bitev porazil Turka, křesťanstva nepřítel hlavního. Dožeti a dožici počtu prokázal dary převzácnými z ryzého zlata a

drahokamů, nevěstě pak k nohous složil perli nevidané posud velikosti a skvostnosti, již někde v Arabii jakémusi žoldánovi, kterého v souboji porazil, s turbentu byl odejmul; — zkrátka, člověk takový, že každá dívka ze srdce ráda za něho by jíti mohla, . . . jen kdyby ji chtěl!

Než dožesna, sotva že naň pohlédla, a to jen tak z podelbí a s opovržením, nepokládala ho ani za hodna, by ho slušně uvítala, a zkázala mu skrze nějakou služku, by se hned zase odebrati ráčil; neboť člověka tak ošklivého a nepatrného že si prý nevezme a nevezme.

Odbyvši tak vzácného uchazeče běžela neprodleně do lesa, a hořekujíc, div že skály lítostí se nerozpukaly, volala na vílu.

„Co chceš, kmotřinko znejmilejší?“ ozvala se víla v houšti, a v mžiku na to vystoupla nesouc zlatotkaný závoj plný bílých růží v rukou. „Co je ti, srdéčko drahé, že tak hořekuješ . . .?“

„Co mně je, a co na tobě chci?“ dožesna pro škytání sotva pronesla, „na to ty se mne

ptáš . . . ? Neslábila's mi nejušlechtilejšího a nejšvarnějšiho celého světa muže za manžele? A nyní — nyní, když jsem na vdání, posíláš mi tu lečjakého careviče někde pán bůh ví z jakéhosi Stambola, nadutého vojína, surového práce, který se chlubí, že ve stu bitev na tisíce umoril lidu, — ničeho nemá, čímž by rodiče mé poctil, než zlato a drahokamy, čímž od tchána děvku svou si vykupuje každý pastucha, — a mne obdařiti se osměluje perlí, kterou z turbentu sňal zabitému žoldánu? A kterak mysliti můžeš, že bych se provdala za člověka, jemuž střed obličeje nos vyčuhá okrouhlý, jako by z mračna měsíčná čtvrt...? Hu! Běží po mně mráz, myslím-li na to, že by ošklivec takový mne chtěl obejmouti a líbati ! — Stojíš takto svému slovu . . . ?“

„Ovšem, milá kmotřinko,“ odvětila víla. „Jeť carevič stambolský skutečně té doby nejušlechtilejší a nejšvarnějši muž na světě! Ostatně — pak-li se ti nelíbí, nechť s pánem bohem jde . . . !“

„Věrtel rady za groš!“ vpadla jí dožesna do řeči. „Ani jsem přišla, bych ji u tebe kupovala! Věděla jsem sama, jak s takovým rváčem nakládati! Ukázala jsem mu dvěře i bez tebe . . .!“

„Tvé srdce, — tvůj osud, — tvá vůle!“ pravila víla krčíc ramenoma. „Úmysl můj byl dobrý. Neshodnul-li se s přáním, měj trochu strpení, až najde-li se jiný, bych srdce a kroky jeho naklonila k tobě. Lítuji jen těch bílých růží, kterých jsem ti již natrhala na věnec svatební do černých vlasů, a ježto nyní musí zvadnout . . .!“

„Nechť zvadnou!“ prohodila dožesna. „Nemám tak na pospěch, a posečkám raději deset let, než bych se provdala za takového zabijáka s takovým nosem . . .!“

Obrátila se a šla.

Šla i víla.

Ale šumot lupení po hvozdě dlouho ještě roznášel ohlasy zpěvu, s nímž zarmoucená se vrátila ku skalnímu sídlu víla:

Ach, vy růže, bílé růže,
k čemu jsem vás chovala,
noční rosou, ranní vlahou
bedlivě zalévala?

Ach, vy růže, bílé růže,
k čemu jsem vás trhala,
květný život, jarné blaho
přenáhle vám zmrhala?

Ach, vy růže, bílé růže,
kde ta láska radostná?
Kvítko hyne, — jaro mine,
slza skane žalostná.

Než dožesna došla k zámeckému mostu, čekaly už na ni družky s radostnou zprávou, že nosatý carevič odejel, avšak ne sám. Rozhorliv se pro ohavné odbytí zasnoubil se prý hned na místě se služkou, kterou dožesna s urážlivou odpovědí k němu byla poslala, a vzal si ji hned také s sebou domů do svého Stambolu. —

Nezadlouho dostavil se v zámku ženich jiný.

Byl to kralevič jakýsi z Karamanie, jinoch tak spůsobný a sličný, že ani malíř by nemohl spůsobnějšího a sličnějšího vymalovati. Vzdor pak mladistvému věku byl to pro velikou učenost po celém světě vyhlášený básník, i přinesl rodičům nevěstiným nejskvostnějších darů ze samého stříbra, k nohoum pak nevěstě na důkaz vroucí lásky složil věnec vavřínový, kterým před nedávnem u valném sjezdu učenců a básníků ze všech končin světa slavně poctěn byl.

Než dožesna sotva že příchozího spatřila, měřila ho od hlavy až k patě pohledem opovržlivým, odvrátila se od něho a zkázala mu skrze nějakou služku, aby hned zase hleděl, jak by odešel. Na první pohled už prý na něm poznati, čím a jakým jest; pročez ho prý také jen u schodů dole uvítala. By šel nahoru, byla by práce zbytečná. Neboť strašidlo takové nezvolí si prý za manžele nikdy a nikdy . . .!

A odbyvši takto uchazeče dala se do pláče, běžela do lesa a volala na vílu.

„Co je ti, má milá kmotřínko?“ ozvala se víla v úskalí, a mžikem na to vystoupila nesusouc na ruku stříbrtkaň závoj plný červených růží. „Proč pláčeš . . .?“

„Co mně je, a proč pláču? Nejdříve's mi poslala zabijáka s nosem jako měsíčná čtvrt okrouhlým, — a teď, nešťastná vílo, koho za náhradu teď mi posíláš . . .? Bídneho knihomola s mozkiem nabitým samou učeností a samými rýmy, který nic neví, než o svých knihách, — nic neumí, než mudrcovati a rýmovati, — nic nemá, čím by rodiče mé poctil, než stříbro, za jaké na trhu každý sedlák jalovici koupí, — mne pak hrstí vavřínového lupení obdařiti míní, jako bych byla — o hrůza — nějaká ryba, a on mne na černo vařiti chtěl! A kterak bych se provdati mohla za člověka, jemuž střed obličeje nejen nos vyčuhá okrouhlý, jako by z mračna měsíčná čtvrt, ale i pod ním se dere brada špičatá co motyka, že by člověk mohl jí v zemi kopat? Hu! Jest mi, jako by můra mne škrtila, myslím-li na to, že by takový písničkářský neto-

pýr mne chtěl v náruč vzíti a celovati! To-li u tebe slovu státi . . . ?“

„Ovšem, srdéčko!“ odvětila víla. „Neboť kralevič karamánský skutečně v tu dobu nej-
ušlechtilejší a nejšvarnější muž toho světa. Jiného nic jsem ti neslíbila, jiného také žádati na mně nemůžeš! Ostatně, nelíbí-li se ti, nechť jen s pánem bohem jde, odkud přišel . . . !“

„Nekupuji škořápky na místo vajec!“ pravila dožesna úsečně. „To už bez toho učinil!“

„Tím líp!“ pokračovala víla. „Nucené lásky bohu líto! Pak měj trochu strpení, až nahodí-li se jiný, který snad spíše dojde zalíbení tvého! Škoda jen, škoda na stokrát líbezných těch růží, které jsem ti natrhala na svatební věnec, a které nyní svadnou . . .“

„Nechť svadnou nebo nesvadnou!“ zvolala dožesna. „Než bych si takového mudráka vzala s tím nosem a tou bradou, raději posečkám ještě dvacet let . . . !“

Pravila, obrátila se a šla.

Šla i víla.

Šepot ale vánku po skalinách dlouho ještě roznášel ohlasy vzdechů, s nimiž zarmoucená se vrátila k sídlu svému povětrnému:

Nosila jsem, nosila,
červenou růžičku,
myslila jsem potěšit
přemilou družičku.

Nosila jsem, nosila,
ale to jen jednou . . .
Vidím, s tebou, růže má,
červánky, ach, blednou!

Ještě dožesna byla nedorazila k zámku, hle, tu na předhradí družky již čekaly s radostnou pověstí, že nosato-bradatý králevič už ten tam — ale že ne sám; neboť rozezliv se nad odbytím, jakým zdvořilé jeho ucházení se bylo potkalo, zasnoubil prý se hned na místě se služkou, kterou dožesna s vyřízenou k němu vyslala, a vyšvihnuv se i s ní na vraníka už prý odejel.

Však není příčinlivějšího námluvčího nad krásu a nad statek, zvláště, je-li tento hodně

veliký. I netrvalo dlouho, a v zámku dožově ohlásil se ženich zase nový, kníže cí jakýsi synek někde z Milánska, člověk dosti sličný, postavy příjemné a dojmavých mravů, že mezi stem děvčat zajisté nejméně desetkrát deset milerádo s ním by se bylo potěšilo. Cestovav po mnohá leta po vlastech mocnářův a po mořích, byl dokonalým znalcem národů a obyčejů jejich, o čemž tak zajímavě uměl vypravovati, že ho radost byla slyšeti. Ač ještě mladistvého věku a nástupce toliko domnělý v knížectví otcově nehrubě velikém, pro povahu svou ušlechtilou pokládán byl za národa svého pýchu a naději největší, ctěn a vážen mezi pány a vladaři daleko široko. Dožeti a dožici přivezl všelikých ze slonové kosti a z ebenového dřeva umělecky vyrobených darů a dožesně papouška nevídané posud krásy, kterého před nedávnem v pralesích země mouřenínské vlastní rukou z hnízda byl vybral.

Než dožesna, sotva že k zámku se blížícího spatřila oknem, nechtěla se už ani naň podívati; mrštila oknem, až sklo po komnatě

a do příkopů lítalo, nepustila ho ani do zámku, a dala mu zkázati, aby jen honem zase se klidil; že kdyby si byl neobtěžoval radu bráti se zrcadlem, byl by zajisté se nevydal na cestu tak dalekou a nevděčnou. Taková ohyzda tulácká prý ať si ani nemyslí, že děvče bude tak slepé a bláhové, aby si ho vzalo.

I utekla se do lesa, a zlostí křičela na vílu tak bouřlivě, že div stromoví se nepoděsilo.

„A co as ta má kmotrínka zase na mně chce?“ ozvala se víla v jeskyni, a mžikem vystoupila s košíčkem plným pampulišek.

„Co na tobě chci?“ osopila se na ni dožesna. „Jsem já tvůj šašek, že mi teď posíláš tuláka nejen s nosem a bradou rovněž tak znamenitými, ale i s dvěma tesáky, že od divokého kance ani ho nelze rozeznati? O tom, že je knížecím synkem, že nic neumí, než po světě se toulati, — že nic neví, leč rozpravovati o zemích, kde poctivý člověk jaktěživ ani nebyl, a o lidech, do nichžto žádnému nic není, — že nemá, co by rodičům svým poklonil, leda

něco kostí a černidlem natřeného dříví, jakoby byli hadrníci, a mně — dožesně, o jejížto ruku se uchází, strakatého papouška, jako bych měla zvěřinec, o tom ani nemluví. Ale táži se tě: tomu u vás víl říkají slibu státi . . . ?“

„Ovšem!“ odvětila víla. „Mladý kníže milánský nejušlechtilejší a nejšvarnější té doby muž na světě. Naklonivši mysl jeho k tobě vyplnila jsem slib svůj svědomitě, aniž bych se ti za to odplatila, že od svých špačků den co den si zpívati dáváš, kterak prý jsi krásnější mne, a já, jenž tě krásou, kterou se honosíš, obdařila, proti tobě jen škareda a lehkomyšlna, jsouc každému po vůli. Neboť abych se z pýchy tvé na tobě mstila, toť věru na mysl mi ani nepřišlo, aniž kdy přijde! Ostatně, — pakli ani t e n ti není vhod, nemusíš si ho vzíti . . .!“

„Nevěděla bych také,“ odsekla dožesna, „kdo by mne k tomu mohl přinutiti . . .!“

„Toť se ví, že nikdo!“ pokračovala víla. „Naštědřila jsem ti svého požehnání, — víc jsem nemohla. Aby ti prospělo, aby ti vzešlo v radost a blaho, — to záleží na tobě, na tvé

vůli, jež není ničím vázána, ničím obmezena. Však ale musíš míti strpení ještě nějakou chvíli, až přijde-li na švarné a ušlechtilé ženichy zdárnější doba. Pak chci na tebe mileráda zase pamatovati, bych slib svůj vyplnila. Až do toho času, — škoda jen na štokrát těch pampušek, které jsem na palouku trhala, bych ti z nich upletla svatební věnec, a které nyní tu roztrousiti musím, bych tě uhájila dlouhého čekání . . . !“

„Roztrus, neroztrus!“ smála se dožesna rozzlobena. „Neboť než takovou nestvůru, jakou mi dohazuješ jednu za druhou, raději žádného muže, třebaš bych pro to šedivý rulík nosit musila! A ať to víš, — nemusíš se o mne už pranic starati! Mou krásu, dala-li jsi mi ji, nemůžeš mi zase vzíti! A že i bez tebe dostanu muže, ne jakého mi nabízíš ty, ale jakého si přeji já a jaký se líbí mně, o to se nestarej!“

„Šedivý vlas . . . šedivý vlas . . . !“ zavznělo vůkol v houšti lesné.

„Šedivý vlas . . . šedivý vlas . . . šedivý vlas . . . !“ vyprovázeli ohlasové utíkající z hvozdu dožesnu až pod zámek, jak by z tisícera a tisícera úst.

Šustot ale lupení a šepot vánků po hvozďe a po skalinách roznášely ohlasy nářku, jímž dobrotivá víla zarmoucená se vrátila k sídlu svému oblačnému:

Blaho, — divné kvítí!
Kdo je hledá,
ach že tomu osud
nalézti ho nedá!

Blaho — divné kvítí!
Komu kyne,
ach že vidu zbaven
navždy s ním se mine!

První novinka, s kterou družky dožesnu před zámkem již očekávaly, byla ta, že mladý kníže milánský, jakož i před ním ženichové oba, zasnoubil se se služkou, kterou dožesna s opovržlivým odbytím mu byla poslala.

I minula léta a léta na zámku dožeském v nepřerušném tichu. Ženicha ni viděti ni o jakém slyšeti nebylo. Zachtělo-li se kdys některému přece, by se tam podíval, a o štěstí se pokusil, odstrašila ho nešetrnost, s jakouž všichni před ním byli odmrštěni, a o které pověst už byla rozšířena bez mála po celém světě.

Dožesna mezi tím, zdá se, nestala se mladší. Neboť pyšnila-li se na začátku, spolehávajíc se na neodolatelnost vnaď a na půvab pokladů svých, započala přec přemýšleti o přirozeném běhu věcí, a to ne beze strachu, že výhrůžka víly by konečně přece vejíti mohla v pravdu.

Tu pojednou úmrtím starého dožete a nezadlouho po něm staré dožice nenadálá stala se proměna.

Dožesna totiž, už nehrubě mladistvá, přec ještě dosti krásná, jsouc jedinký dožův potomek, nastoupila po něm co samovládkyně v moci a vládě nade všemi zeměmi, moři, městy, ostrovy, loďmi a přístavy; sdělila mimo

to nesmírné po něm bohatství na ražených penězích, ana i před tím už byla korunována na království cyperské jakož i rodyzské.

Ženichové počali zase se hlásiti.

První, kdo se ohlásil, byl nějaký velmož někde z Uher.

„Co tomu . . .“ tázala se Zorica svých dvou špačků, obdrževši uctivý dopis, „co tomu říkáte, drazí špačkové, vy jediní všech druhů a družek mých někdejších, co jste u mne zůstali, — věrní, nestranní, upřímní, vy moji přátelé a rádcové . . . ?“

I zazpíval ji na místo odpovědi jeden uvyklou ukolébavku, začež ona, jsouc za poučení takové nad míru vděčna, zdvojnásobila mu ihned obyčejný pokrm, — druhý, kus drůbeže to věkem již sešlý a mnoholetým štěbetáním omrzelý, ani nešpetna, chrápal vzdor dědečkovi za pecí, začež panna královna nešetnost takou jemu převelmi za zlé majíc, mu dala něco přes zobák, div se neskutálel s příčle.

Druhý den na to, přivstavši si pěkně za časna rána, zavolala služku.

„Učesej mne,“ poručila jí, „a upleť mi pletánky co nejpěknější! . . . Očekávám dnes ženicha . . . ne právě ženicha, nýbrž jen hosta — císaře — krále — vojvodu, neb čím vlastně jest, aniž mně na tom hrubě záleží — tomu jsem se zalíbila, a on by se rád u mne o své štěstí pokusil! . . . Učesej mne co nejvкусněji, odměním se ti za to královsky! Ne snad, že jsem marnomyslna a že bych se ráda vyfintila . . .! Víš, že toho nepotřebuji! Je to jen pro slušnost — pro dvornost — ostatně, člověk neví . . . Co to?“ trhla sebou, pozorovavši, že služka v česání pojednou přestala.

„Nic! milostivá panno královno!“ odvětila služka.

„Nic . . . ? Pro nic se nikdo nezarazí! Chci vědět, co jest!

„Inu — vždyť jsem už řekla, že nic! Jen . . . šedivý vlásek . . .!“

To zaslechnuvši, vyskočila dožesna jako poděšená.

„Lžeš . . . !“ zvolala. „Proto že jsi zravá, závidíš mně moje krásné černé vlasy, a ráda bys mne přivedla do zlé pověsti! Však ale, zrzounče zlomyslné, nepodaří se ti . . .“

A popadnuvši služku za vlasy, vlekla ji do výstupku, a vystrčila ji oknem.

„Tu máš za šedivý vlas !“ zvolala s řehtotem zlostným. Služka padla do hluboké studně pod zámek.

Sotva že si zakryla místo, kde služka našla šedivý vlas, zlatou jehlicí vyloženou diamanty a nad to velkolepou korunou cyperskou, vstoupil do síně uherský velmož.

Byl to muž vytáhlý co věž a hubený co bidlo, nevalně mladý, napadal na jednu nohu a šilhal oběma očima, měl nos co měsíčná čtvrt okrouhlý, bradu jako motyku, a páreček tesáků co pravzor všech kanců.

„Překrásná panno královno, nebo-li dožesno, anebo-li snad spíše princezno,“ jal se řečniti, ukloniv se dožesně, div nezavadil

o zem, „jak snad i sama již spozorovati, nebo-li shledati, anebo-li spíše mysliti si ráčíš, nejsem nikoli na dobro bez vady, nebo-li kazu, nebo-li spíše poškrvny! Ale doufám, to nebude lásce naší na ujmu! Není na světě člověka, jež by neměl svůj uzlíček s chybami. Tedy nevyjímám ani sebe, ani tebe! Doufám tedy, že jeden k druhému velmi trefně se hodíme! Ištenem! Musím se ovšem vyznati, že jsem znamenitým příznivcem proslulého našeho tokajského, a že milerád ho vypiju něco přes čárku, nebo-li přes míru, nebo-li spíše přes vědro. Však nestává se to leč každou neděli, a jsem ostatně, teremtete, pradobry dobrák, jenž jaktěživ dítěti neublížil, nerci-li člověka zabil! Dopřeješ-li mně jen málo zuňku a něco tanečku, hussa, leányam! — budeš se u mne míti, jak u nás v Uhrách, teremtete, ani sám pán bůh baratam . . . !“

Neměla ještě dožesna ani kdy oddechnouti sobě po předešlé zlosti, a spatřivši uchazeče tohoto, pustila se neprodleně do nové, mnohem prudčí.

„Nezbedo ty jeden nezbedná!“ zvolala, třesouc se na celém těle. „Ty — takové strašidlo, taková ohyzda, netvor — ty se opovažuješ o mne se ucházeti, mne si namlouvati — mne, dožesnu a královnu Zoricu, pýchu a ozdobu veškerého na světě ženstva? Což's už někdy slyšel, že orlice si vzala do hnízda sovu . . . ? Klid' se mi z očí . . . ! Jdi . . . ! Jdi . . . ! sice bych chrty své na tě pustila . . . !

Velmož však náběhem tím ani dost málo zaražen, „Teremtete!“ odpověděl a zakroutil si kníry. „Ovšem, že orlice si nevezme do hnízda sovu; ale sova též ne krútu! Ostatně . . . přijížděje právě k tvému zámku, spatřil jsem něco vylítnouti z okna a padnouti pod hradem do studnice. Jsem sice mravů drobet drzých, avšak srdce dobrého, i vyslal jsem hned sluhy, by zvěděli, co to. A sluhové vytáhli děvče, zrzavé sice, avšak ještě mladounké a dosti hezké. Nuž, milostivá královno, milosrdný nade dnem studánky keř vzal je do náručí, a zachoval je při živobytí. Co paní zahází, nezřídka bývá lepší paní samé!

A že jsem se už vydal na námluvy, a bez milenky domů navrátiti se nehodlám, pokusím se, zdali i ta na mne vyše chrty . . . !“

Domluviv, učinil dožesně kulhavou poklonu a odešel.

Služka ale, jsouc vyprostiteli svému povděčna, myslila si: „Lépe muže kulhavého a šilhavého než žádného; a má-li zalíbení na tokayském, zalíbím se mu i já!“ — A pravila: „Dejž nám pán bůh štěstí!“ a odebrala se s ním do Uher. —

Za nějaký čas došlo dožesnu zase psaní.

Vyrozuměvši podivným slovům nového ženicha, tázala se opět špačků: „Nuže! co tomu říkáte?“ aniž se mohla zdržeti, by se nedala radostí do tance.

Starý špaček sotva že ji tančiti viděl, jal se hned zpívati uvyklou svou tanečnicí, a dožesna, za zvěst takovou nemálo mu povděčná, hned ztrojnásobila mu pokrm. — Ale druh jeho mrzutě se čepejřil vrtě hlavou, jak by se mu to docela líbiti nechtělo, a dožesna ho uhodila přes zobák, že celý poděšený odlítl.

Druhý den na to zavolala si služku.

„Učesej mne!“ velela jí. „Dej si ale záležeti, bys upletla mi pletánky co nejzdobnější! Odměním se ti za to, že budeš spokojena ! Očekávám nějakého nevím vlastně . . . musila bych ale tuze býti na omylu, nebude-li to zase jakýsi ženich . . . ! Neboť jsou nynějšího času mužští podivní, že mladé dívky ani okamžik pokoje nedají! Avšak jeť to už tak běh světa i osud ubohé ženštiny . . . Dej si tedy pozor, bys mne učesla co nejpekněji . . . ! Co to . . . ?“ trhla sebou najednou pozorovavši, že služka v česání po několikráte již přestala.

„Nic, milostivá panno královno!“ odvětila služka.

„Nic? Pro nic za nic nepřestáváš každou chvíli česati! Chci vědět, co to!“

„Inu . . . ,“ odvětila služka nic zlého netušíc, „chumáček šedivých vlasů . . . !“

„Utrhačko!“ vyskočila dožesna, jako by živý oheň pod ní vyrážel. „Proto že sama máš vlasy co hrachovina kostrbaté, hanobíš mé vlasy

krásné a černé, a ráda bys mne vyhlásila za starou! Ale zle se ti povede . . . ! Pryč s tebou, kam hrachovina patří . . . !“

I zavolavši na pacholky, velela jim, aby vyhnali služku před zámek a hodili do cihelné peci, v níž právě byli oheň rozdělali.

Sotva že měla kdy zakryti místo, kde služka našla šedivý chumáček, zlatou kyticí ze samých diamantů, rubínů a smaragdů a nad to korunami cyperskými a rodyzskými, vstoupil do světnice nový ženich.

Byl to jakýsi kozácký náčelníček někde hluboko z Ruska, jenž pán bůh ví jakým způsobem zabloudil ~~do~~ až k jaderskému přímoří — trpaslík zakrsalý, kulovitý, viklavý a břichatý co kbelíček, šilhal sice jenom jedním okem, a to proto, že druhého neměl, napadal ale za to na nohy obě, a to na koňské. Nos měl co měsíková čtvrt okrouhlý, bradu jako motyku, dvě roztomilých kolozubů, mimo to bleptal, dobře neslyšel a vystrkoval lokte, jimiž chodě, aby se nesvalil, ustavičně házel na spů-

sob dvou držadel, čímž kbeličku tím více se podobal.

„Prekrásnaja, premileňkaja princesnoňko!“
 jal se řečniti. Poklona, již při tom vysekl, přivedla jeho bradu až k střevíci dožesny.
 „Pytaješ sja, čomže sam do tebe prišol . . . ?
 Oj, matuško, radbym sja ženil! A čom já v těbě kocham sja, vyprošu si těbja za žinoňku! Co snad vidžíš, němogu tvrždati, žeby tilo moje bylo biz všech nedostatočnosti ba i bezobraznosti. Němogu také zapírati, što kuda jidem, krčmy neminajem, rad jím, ješče raději hulajem, a nejráději pijem, a o ostatek, leč o mojega koňa voronoňka, nic nedbajem. Ali samť já pric kozák molodeňky, molodec predobreňky, čto ni pido mnoju na zemli, ni nado mnoju na nebu ravnoga nebude! Nepijem leč vůdku páleneňku a nepijem leč jedyn raz v děň, a něnado nam k tomu mnoga času, leč vid raneňka, kogda vstanem, až do temneňka, kogda usnem. Neboť kogda spim, togda nepijem; toť, matuško, v obyčaju nemajem! Majem-li vůdky páleneňky pro sebe

a obroka pro koníka voroneňka, ničego víc nepotřebujem! Ješče to ti skažem, sčo ni jednoju všech desiat žinoček, čo sam už mial, víc sam bil, leč po try razy za den — jej bogu! a zaklinajem sja ti do čorta! — ašče ni s odnoju sam nebul leč tri měsjaca Hoj, skaži meni . . .! Chočeš-li mene, anebo nechočeš . . .? Podyvy sja na mene! Uvidžiš, jen co mene poznaješ, že budem spolu čo dvie zazuleňky na zelenoj berezoňke . . .!“

Dožesna zdržeti se už nemohla. Vyskočila všicka bez sebe — oči se jí jiskřily — tvář zlobou se zarděla a zase zbledla co stěna — a tisknouc pěsti a třesouc se, jak by zimnice jí třepala, nebyla s to, aby pronesla leč: „Ochlasto . . . klid se mi z očí . . .!“

„A čom darebo . . .?“ divilo se jí kozáče. „Já kozák molodeňky, a ty baba stareneňká! Majemť já černu goloveňku, a ty golovu šediveňku! Nechočeš-li býti moju žinoňkoju — nebudem prosit sja! Byvaj zdrová! Sloze nebudem prolivat niodnoňkoju . . .!“

Obrátil se, a -- nešel, nýbrž dožesna na-
nejvýš rozvzteklaná dala ho vyhoditi chlapy a
vyštěkati ze zámku chrty.

Přišed ale kozák na koníku svém k ci-
helně a spatřiv, kterak pacholci právě se k to-
mu mají, by ubohou služku plavohlavou do
ohně vrhli: „Hoj!“ zvolal, „hoj bratci! Ně
tak! Čekejte maleňko! Škoda by byla div-
činoňky, kogda by izgorjela v peči!“ I obrátiv
se k děvčeti: „Hoj! Skaži meni, divčinoňko!
Čo bude lepší, izgorjeti v peči, anebo moju
žinoňkou býť . . .?“

A děvče rádo vrhlo se mu na krk.

I vyzvedl ji k sobě do sedla, bodl koníka
voroneňka ostruhami, a odejel cvalem.

Na zámku chrtové se umlčeli. Umlkl tu
i brzy veškeren život, a panovalo ticho jako
v hrobě.

Tu seděla dožesna Zorica se svými špačky
— seděla o samotě a dala si zpívati známé
písničky, bez nichžto se už obejít ani ne-
mohla. Minuly měsíce a minula léta, aniž na
vrata zámecká kdo by zafukal.

Tu po dlouhém čase, aniž se toho více nadála, došlo zase psaní na zámek. Ohlásil se ženich, jenž se jmenoval „Svobodný pán ze Šestiprken.“

„Nuže! Co myslíte . . .?“ tázala se dožesna radostně dvou špačků.

A špačkové, pamětlivi ran, jali se zpívat jako by o závod, každý svou písničku, že radost byla slyšeti, — a velitelkyně ihned tolik pokrmu jim nasypala, že ptáci bezmála se dusili.

Na to zavolala služku a nařídila jí, aby ji učesala co nejlépe a zčerstva, neboť host prý, jež očekává, oznámil, že za psáním jde v zápětí.

Ale pozorujíc, že služka s česáním s místa nikterak nemůže, tázala se netrpělivě: „Co to, že ti to od ruky nejde . . .? Či nevíš, že mám na pospěch . . .?“

„Panno královno,“ odvětila služka, „těžko keři o hromnice honosit se lupením . . .“

„Jak to . . .?“ zarazila se dožesna.

„Inu — těžko černých pletánek plésti ze vlasů šedivých . . .!“

„Bodejž tě ďasi!“ vzkřikla dožesna, a už se neměla v moci. „Tedy i ty's se proti mně spikla? Závistivá! Proto že's sama hřívната co divoká klisna, proto mi nepřeješ ani černého vlásku . . .?“

A škrtíc dívku hedvábným svým pásem, vlekla ji do nejhlubšího sklepa v zámku.

Vrátivši se odtamtud, by skryla šedivou kštici, dala si na hlavu obě své koruny, zahalila se do černého závoje, usedla si na královský stolec do nejtemnějšího koutka. V tom ale ohlášený ženich i s komonstvem už před ní vstoupil.

Byla to strašná, vyzáblá postava s temnem lysým, beznosá a bez očí, beze rtů a bezzubá, nemožno ani říci, že by byla jen „kost a kůže,“ neboť nemajíc ani koží ani masa, nebyla leč samá kost. Na místo všeliké zbraně držela v pravici ohromnou kosu.

Byla to — smrt.

„Krásná kněžno!“ pravil kosinník. „Jak na mně seznat, nelze vytýkati mně ni jedinou z vad, pro které ženichy své jsi tak ohavně odbyla. Nejsemť zpotvořen ni nosem co měsíková čtvrt okrouhlým, ni bradou jako motyka, ni kolozuby kancovými. Nekulhám a nešilhám; nejsem práčem, nejsem mudrcem, nekládám písňe, aniž piju. Nad to jsem v té míře vzácný a urozený, že všecka hrabata a knížata, všickni císařové a králové daleko mnou na zad postaveni jsou; jsem v té míře bohatý a mocný, že všechen toho světa statek i s veškerou mocí zmizí přede mnou v pouhý mar! Jednu ovšem chybu mám, — tu, že jsem tulák, jemuž na zemi roveň není. Po celý rok ve dne v noci, bez ustání, bez klidu a neunaven světem se potloukám . . . tu severem, tu jihem, — tu mořem, tu zemí, — tu osadami, tu pouští. Jsem hostinou tu v paláci králově, tu v chýži žebrákově, vybírám sobě u staroby i u mládeže, u škaredosti i u krásy . . .! Pravdať, že's právo měla k blahu velikému, neobyčejnému. Ale došlo i na tebe,

i jsemť já ten pravý, na nějž's tak drahně let čekala, a přicházím, bych tě co milenku svou přemilenou vzal do zámku svého . . . Šesti-prken . . .!“

Hrozíc se strašlivého hosta dožesna, až krůpěje studeného potu jí na čele vystoupily, zachvěla se jak olše, již vichr láme.

„Couvni . . .!“ vzkřikla. „Probůh, couvni . . .! Nezvolila jsem až podnes žádného, nezvolím si ani tebe! Ba než bych se podala tobě, volím raději bez muže žítí třeba i sto let . . .!“

„To ti věřím!“ odvětil ženich neodbytný. „Lituji však, srdéčko, že to tak nejde! Neboť kterou jsem si vyslídil, té nikdy více se nevzdávám! Pročež, má milenko, jen do reje! Jen s chutí do reje svatebního . . .!“

I chopiv ji okolo pasu, zatočil se s ní kolem do kola, — jeden ze špačků zapěl uvyklou svou taneční; — spustil ji na to na lůžko bezživotnou, — špaček druhý zapěl uvyklou ukolébavku; — a vyrazil na kose oknem.

K pohřbu krásné někdy dožesny dostavily se všecky její družky a služky i s manžely a dítkami, ba některé i s vnuky.

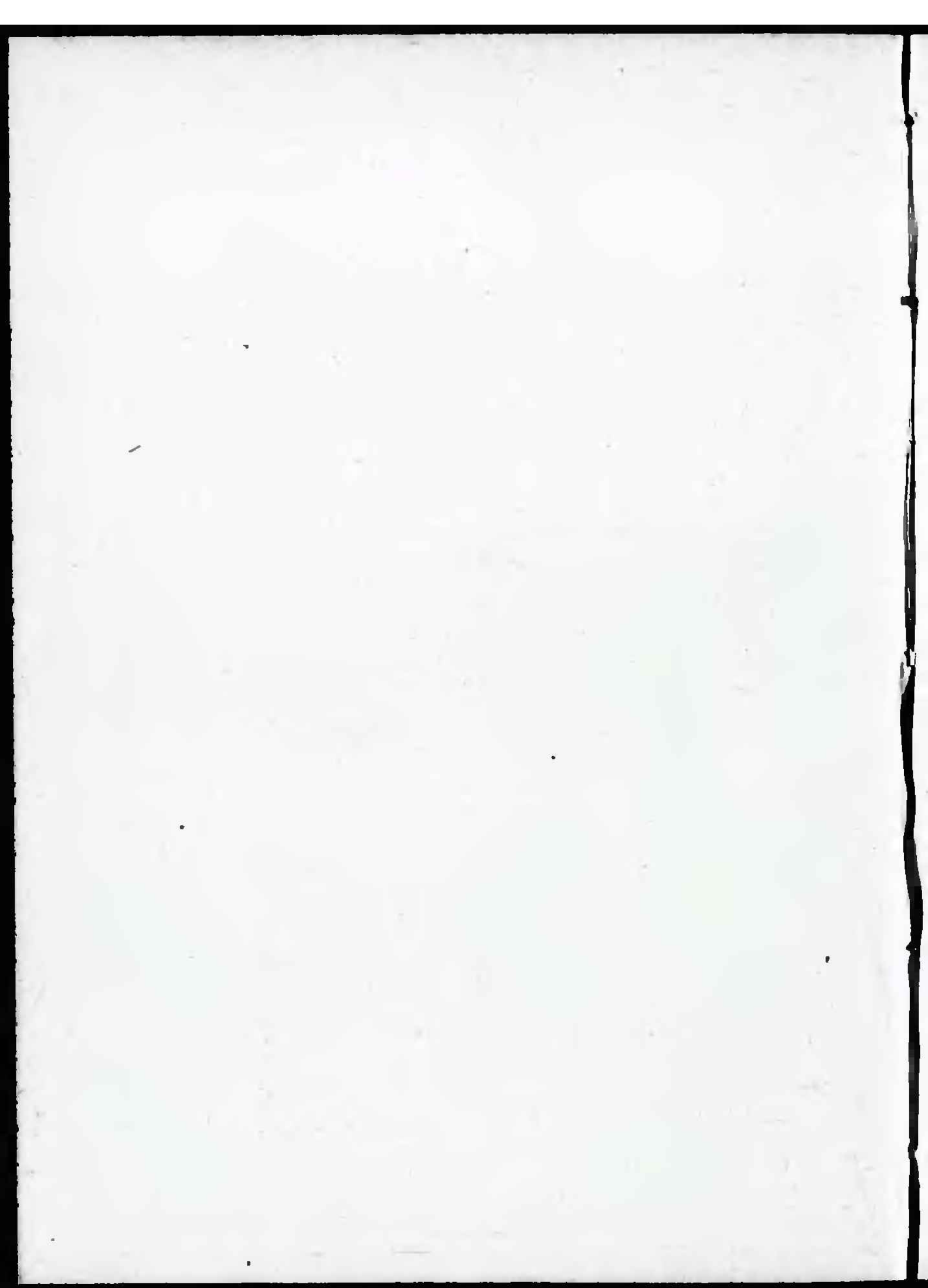
Na hrobě pak, loučíce se s bývalou svou velitelkyní pohřební hosté, našli z rána na to hromádku zvadlých růží, bílých a červených, jakož i pampulišek. Vše to stačilo na tři krásné svatební věnce.

Nelze pochybovati, že v noci je tam složila víla, ač nikdo nevěděl, kým a jak se tam dostaly. Ve hvozdě, kde někdy zámek stával, špačkové podnes děvčatům na výstrahu zpívají ty dvě písničky, byť i žádná jim nerozuměla, nebo rozuměti nechtěla; jinak by zajisté žádná si tak nevybírala, jak bezmála všecky ještě ve zvyku mají.

II.

TALAS.

„Zdali pak, pane,“ jala se mne jednou s večera tázati stará Kleopatra, přiloživši hrst jedlové chvoje pod kotel, jež lízaly plameny kolkolem něho vyšlehující, „zdali pak také víte, co as z nejtěžšího člověku je nejtěžší . . . !“

„Inu,“ odvětil jsem zkrátka, aniž bych se byl dlouho rozmýšlel, „dopátrati se tajemství všehomíra . . . !“

„Na to, pane,“ odmítla stařice, „jsem věru ani nepomyslela. Neboť to ne těžko, nýbrž nemožno . . . !“

„Nuže!“ prohodil jeden z mužů, již odpovídající od denní práce hověli sobě na trávníku kolem kotle. „Co by to as bylo? Snad — utrpěti urážku, aniž by se člověk rozvzteklil . . . ?“

„To, brachu, pýcha a mstivost z tebe mluví!“ napomenula syna svého stařice. „Mimo to víš dobře, kterak, jak dí přísloví, jednomu čert hedbávným šátkem, druhému osličím sprátkem . . . !“

„Není-li to,“ namítla mladá ženuška, hejkajíc při prsou roztomilé kojence, „není-li to: nedychtiti po ničem . . . ?“

„Nikoli, milá snacho!“ popírala kmetice. „Neuhodla's ani ty! Neboť tomu, jen až se stárne, naučí se člověk snadno . . . !“

„Možná, že já to vím?“ ozvalo se nyní stoudně děvčátko černooké, jež sedíc na kládě vedle babičky opravovalo síf.

„Nuže ?“ skoumala tato nesmělou, něžnou vnučku.

„Není-li to spustiti někoho s mysli, jehož jsme milovali . . . ?“

„Ovšem že!“ usmála se jí babička. „Avšak toliko, dokud nepřijde jiný, jehož bychom milovali ještě víc! Než ale vidím, že to nevíte! Prominu vám tedy marné hádání, a povím vám to sama! Nejtěžší z nejtěžšího člověku

je — mlčet! A co při tom nejhoršího, je to, že dovede se právě tenkrát až příliš lehce mlčet, kdyby se nemělo a nesmělo. Byť se tu nalehalo na člověka vší mocí, jak pozemskou tak nebeskou, nevypustí z úst přece ani slovíčka; kdežto naopak, kdyby člověk právě měl a musel mlčet, bývá mu tím obtížnější, čím víc na tom záleží. A byť běželo o zdar, o život a o spasení duše, dovede to tím méně. Nemožno mu pak odolati popudu pokušitelnému, musí přetrhnouti okovy mlčelivosti a vypověditi slovo osudné, třebaš přes ně i svět se sbořil! Chci vám vypravovati událost, která přihodila se v rodině naší vlastní . . . !“

Sesedli jsme si tedy k stařence blíže, ana počala :

„Naproti Ryznu na osamotnělém jakémisi pobřeží, skalinami obstoupeném, seděl kdysi před stalety mladý rybář při své síti.

Byl ji vyhodil, ještě se ani nerozednívalo; než kdykoli byl zatáhnul za houži, zdali v síti už nějakých ryb, pokaždé zdála se mu býti příliš lehkou. I proto ji ponechal ve vodě po

celý den, ana ležela v ní ještě, když slunéčko jižjiž chystalo se ke sklonku za strminami Kotorskými.

„Buď jak buď!“ pomyslil si. „Zkusím to ještě jednou! A pakli síť zase bude lehká, nechám ji s pánem bohem ve vodě, třebaš — i přes noc! Raději nižádny lov, než tak bídný, že by se mi doma vysmáli . . . !“

A jakmile zatáhnul za houži, zpozoroval, že tentokráte síť jest těžká tak, jak před tím ještě nebyla nikdy.

„Hle!“ pravil sám sobě. „Tedy se ti čekání přece vyplatilo! Toť jinak není! Všeho dobrého pomálu!“

Přitáhl co mohl, i vytáhl konečně, ač ne bez velikého namahání, síť na břeh.

Jak se ale zarazil, když spatřil v síti rybu, již podobnou netoliko on, anobrž co svět světem snad žádný ještě byl neviděl! Neboť nejen že byla v té míře veliká a těžká, že ze všelikých druhů, co se jich chytá po celém ode Drače až do Dubrovníka přimoří, žádné tak nebývá, — bylať mimo to tvaru tak krásného

a barvitosti tak pěkné, že mladý rybář na první pohled ani nevěděl, co si mysliti o lovu takovém. Všechny šupiny její byly z ryzého zlata a stříbra, kdežto ploutve se jí třpytily nejvzácnějšími a nejskvostnějšími drahokamy.

I měltě rybář s počátku za to, že učiní nejlíp, poběhne-li domů a zavolá-li k zázračnému zjevu tomu otce.

Pak ale rozmysliv se, že drahocenný lov by mu někdo zatím mohl odnésti, měl se k tomu, aby jej raději ze síti vymotal a v koši, jež měl pohotovu, donesl domů sám, byť mu bylo sebe tíž.

Jakmile ale po rybě sáhnul, spozoroval zase, kterak přepodivná tato ryba v síti semo tamo házela sebou tak dlouho, pokud nepodařilo se jí dostat se tlamou k rukoum jeho, u nichžto pak činila zrovna tak, jako by je chtěla líbati.

I vzhlédla při tom k němu tak rozumně a prosebně, že mladík nad tím se pozastaviv, bezděky se jí musel tázati:

„Rybo, rybo, rybičko,
pověz ty mi brzyčko,
máš-li v zlatém tělíčku,
že's tak chytra, dušičku?“

Načež ryba na celém těle začala se třásti a máchatí ploutvemi tak silně, že rybář sotva ji udržel.

„Ne tak, rybičko!“ pravil, maje za to, že vzácný lov mu zase chce se vymknouti. „Tomu já nedám, bys vrátila se do moře!“

Ryba upokojivši se poněkud činila opět, jako by mladíku líbati chtěla ruce, trouc se k němu tak lichotivě a dívajíc se naň očima tak radostnýma a vděkuplnýma, že mu to muselo býti nápadno.

„Rybo, rybo, rybičko,“

tázel se jí dále:

„Bud', neb nebud', dušičko,
snad se's ani, pověz mně,
nezrodila ve vodě?“

Načež ryba začala třásti se radostí ještě více, namáhajíc se při tom patrně, rozepnouti přední ploutve, jako by rámě.

„Rybo, rybo, rybičko,“

tádal se jí rybář ještě jednou :

„přeubohá dušičko,
kdybys rybou nebyla,
řek' bych, že jsi dívčina!“

Sotva slova ta byl vypustil z úst, tu jako by se zablesklo, spadly šupiny a ploutve všechny s ryby, moře je shtlo, a na místě ryby, vyvinuvši se ze síti, objevilo se před mladíkem roztomilé děvče.

Mladý rybář zaleknut spínal ruce nad hlavou, a obrátiv se, chtěl uteci.

Než děvče popadnuvši ho za ruku, jalo se ho prositi hlasem úzkostlivým : „Pro bůh, zůstaň! Neopuště mne, vyznáváš-li pána boha na nebesích! Utečeš-li ode mne, co se mnou ubohou má se pak státi? Zůstaň! Pro boží smilování prosím a žádám tě na kolenou, zů-

staň! Neboť v té chvíli, co mne opustíš, proměním se zase v rybu a musím nazpět do hlubin mořských a do pohromy, jíž právě jsem se zbavila!“

I pronesla vše to tak úpěnlivě, a přitulila se při tom k němu tak vroucně, že se mladík zastaviti a ohlednouti na ni musel bezděky, nemoha ovšem při tom ubrániti se jakési hrůze.

Děvče, spozorovavši to, doložilo poněkud určitěji: „Snad se mne nebojíš? O, kéž bys jen věděl, kdo jsem, zajisté bys nahlédl, jak tuze mně nedůvěrou svou ukřivduješ? Já, jenž ti tolik díků povinna, jíž jsi navrátil někdejší podobu lidskou, — já že bych tobě mohla ublížiti . . . ?“

„Inu, jak bych se nebál,“ odvětil rybář, vždy ještě strachuje se nějakého klamu, ne-li nebezpečí, „když jak živ jsem neviděl a neslyšel, že by člověk se byl proměnil v rybu anebo ryba v člověka!“

„Nuže,“ hledělo ho děvče uchlácholiti. „Tedy jsi to právě sám uzřel, a kterak se vše

dálo, zviš co nevidět, nebudeš-li mně déle nedůvěřovati, a chceš-li pěkně vyslechnouti, co ti povím . . . !“

Vše to pravila se srdečností a bezelstností takovou, že rybář musel upustiti konečně od vši úzkostlivosti, a nemoha odolati prosbám jejím, síť spustiv do vody ještě jednou, posadil se vedlé dívčiny na úskalí, načež ona jala se vypravovati následovně:

„Jak mne tu vidíš, jsem rovněž tak dcera poctivé matky, jako jsi ty syn poctivého otce. Máti má byla chudá vdova, jenž nedaleko odtud na Černé hoře bídnou měla chýži a se sedmi dítkami živila se nuzně a trudně sbíráním barvidla, jež nosila na prodej až do Baru a do Kotora.

Já byla z dítek nejstarší, a pomáhala jsem jí, co jsem mohla, ač mně nebylo ještě deset let.

Tu jednou z nenadání, když právě sbírajíc barvidlo, jsem se procházela po kraji lesiny, zaslechla jsem podivný zpěv, jenž pocházeti zdál se nehrubě daleko z houští, a zněl takto:

„Kdybych já věděla,
kde najdu člověka,
člověka věrného,
srdce upřímného,
že bych mu svěřiti
mohla své neštěstí!

Ach, kdybych věděla,
kde najdu člověka,
človíče dobráče,
nežvastu, nezrádce,
ráda mu dala bych
všechny své klenoty!

Však není, ach, není,
lidské pokolení,
že by neklamalo,
věry nelámalo!
Ještě se nezrodil,
kdoby neprozradil!“

Ját tehdáž slovům těm pramálo rozuměla, i šla
jsem po zvuku, abych zvěděla, odkud a od koho
pochází.

Než ještě jsem se hluboko do houští ne-
byla pustila, když jsem spatřila staříčkou ba-
bičku, jež oděna v roucho docela blankytné,

u pramínku stromovím zastíněného seděla na kameně a ze zlatých hadíků řetízek vila.

„Pozdrav pán bůh!“ zakynula na mne z daleka, než sama jsem měla kdy ji pozdraviti. Ba ovšem práce to klopotná, sbíratí barvidlo, aniž věc lehká, dobytí božího pokrmu osmi hladovým jícňům!“

Zarazivši se, nevěděla jsem hned, co na to jí odvětiti.

„Ty můj milý bože!“ pokračovala babička. „Doznej jen bez okolku, žeť tomu tak! Vždyť snadno to poznati na tvých mozolovitých rukou, na skrvácených nohou a na tváři vedrem slunce opálené! Vše to by ale býti nemuselo, kdybys chtěla! Mohla bys matku svou vyživovati i sourozence hojně a hojně, ba panský, aniž bys klopot těch potřebí měla . . .! Chceš . . .?“ doložila upírajíc oči na mne.

„Proč bych nechtěla?“ odvětila jsem. „Ze srdce ráda, jen kdybych věděla, jak? . . .“

„To uslyšíš hned,“ pokynula babička, „jen co odpovíš na otázky, které především ti předložití musím . . . Jsi — věrna?“

Mohla jsem tvrditi s dobrým svědomím,
že jsem.

„Nelhala's nikdy . . . ?“

„Jak živa ne!“ Mohla jsem se i zaklínati,
kdyby toho bylo třeba.

„Neprozdila's nikdy koho . . . ?“

Já ani nevěděla, co je koho prozraditi!

„Umíš ale také — mlčeti . . . ?“

„Můj bože všemohoucí!“ odvětila jsem.
„Kdo se tak celinké dni pomítá po lesinách a
skalinách, a vždy jen sám a sám jako já, aniž
by živou duši potkal, s ním by slovíčka mohl
promluvit, naučí se tomu!“

„Tedy dobře!“ pravila babička. „Pojď se
mnou! Vše ostatní zviš, až dojdem na místo!“

A chopivši se mé ruky, zavedla mne nej-
dříve hloub do houští, pak přes jakýsi palouk,
pak nějakou roklinou trním zarostlou, z níž vy-
stoupivše, dorazily jsme k příkré jakési stráni,
po nížto zas kamenné schody do hlubokého
údolí vedly. Schody tyto, majíce stupňů bez
počtu a odstávek nescíslných vinuly se zátoč-
kami a oklikami všelikými vždy hloub a hloub

až přímo k ohromným vratům; ta na pouhé kynutí před babičkou se otevřela jako sama sebou a jimi jsme vstoupily do překrásného paláce, kterémuž rovného co svět světem vidáno nebylo ani u carů křesťanských, ani u sultánů pohanských, aniž také nebude.

Tu v předsíni přikázala mně babička posečkati chvílku, kdežto vysokými dveřmi křišťálovými sama zatím vstoupila dovnitř.

Já mezi tím měla času, abych prohlídla si nádheru místa, do něhož tak nenadále jsem se byla dostala. Však nebylo to možná. Neboť kamkoli jsem upřela zrak, zářily se stěny a třpytilo se všecko leskem blankytovým a oslepujícím tak, že jsem toho nemohla snést.

A pro všecken ten leskot a bleskot nemohouc odolati strachu, ohlížela jsem se již po kamenných vrátech, bych jimi zase dostala se ven: tu vrátivši se, přede mnou zase stála babička a vzala mne za ruku.

„Pojď!“ pravila. „Chce s tebou mluvit! Abys však věděla, kde jsi a před koho předstoupíš, řeknu ti zatím jen to: Jsem matkou

Talase*) velikána, starou hospodyní v domě tomto jeho, a on, ježž uzříš, jest syn a pán můj přemilý, Talas velikán sám! Bude vyptávati se tě na všelicos. Dej si dobře pozor, a odvěť mu na všecko neohroženě, ale skromně! Bude žádati na tobě, abys to a ono dělala. Ty neodporuj mu, udělej všecko, cokoli ti nařídí, beze strachu, ale pozorně, náležitě a po vůli jeho, — a bude blaze tobě i tvojim! Ostatně můžeš bez starosti k němu jíti a od něho odejíti: buď ubezpečena, že nepožádá na tobě ani špatného ani nemožného . . !“

S tím poodevřevši křišťálové blankytné dvéře, velela mně vstoupiti do síně nade všecko skvostné a lesklé, aniž by sama za mnou byla tam vstoupila.

Na první pohled byla jsem tak omámena, že dobrou chvíli ani vzhlednouti jsem nemohla. Jen ponenáhlu podařilo se mi uvyknouti jasnu až divokrásnému, a když uvyknuvši jemu, jsem

*) *Θαλασσα*, řecky: moře; *talas*, srbsky: vlna, vlnobití.

se dívala konečně lépe, tu spozorovala jsem, že skutečně již stojím před Talasem, jenž tu ležel rozložen na ohromné vlnivé pohovce, s níž pravicí jako by si hraje ustavičně sšplouchal proudy za proudy, které padavše hukotem vedle něho dolů, roztékaly se pěnivě na vše strany. Hlava jeho ověncena samým křínem, leknínem a mořským kosatcem spočívala na velikánské podušce z chaluby, řasy a nejpodivnějších mořských bylin jiných.

„Přistoupni blíže!“ oslovil mne.

Poslechla jsem, ač nesměle.

„Co tam vidíš . . !“ tázal se mne, ukazuje před se levicí.

„Ztroskotané lodě . . !“

„A co tam . . ?“ ukázal jinam.

„Pokud mi poznati lze — kosti . . !“

„A co tu . . ?“

„Chýže, domy, věže jakéhosi města . . !“

„A co tamhle . . ?“ ukázal jinam.

„Zlato — stříbro — zboží — statky — poklady všelikého druhu . . !“

„Dobře!“ kynul velikán hlavou tak, že vlny kolem něho se pobouřily. O n o lidem беру, — to jim dávám! Ale cokoli tu vidíš aneb kdykoli uvidíš, — všechno je moje, všechno to tajemství Talasovo! Pročž dobře měj se na pozoru, bys se neprozradila o tom nikdy ani slovíčkem! Neboť trest, který by tě proto zastihl, byl by ukrutný! A teď vezmi skořepový onen hřeben, a česej mi navlhlé vlasy a vlhké vousy, jež za poslední noci bouře a mhy mě tak rozcuchaly! Totě všechno, čeho na tobě žádám!“

Učinila jsem, jak mi poručil.

Když jsem pak odešla, čekala na mne venku za křišťálovými dveřmi stará matička Talasova, a vtisknuvši mi jednoho zlatého hadíka ze řetízku svého do ruky: „Tu máš,“ pravila, „mzdu svou! Chceš-li ji proměnit na hotové peníze, netřeba než stisknouti hadíkovi drobet hlavičku, a bude ti jich plná hrst . . . ! Přijď zejtra zase, a především, — nauč se tomu od moře —, buď mlčeliva . . . , buď mlčeliva . . . !“

Na to vyvedla mne kamennými vraty a doprovodivši mne po schodech nahoru zmizela.

Dorazivši roklinou a paloukem k lesu nedalo mi, abych se nepřesvědčila, zda babička skutečně mluvila pravdu, anebo mne jen oklamala. Stisknula jsem tedy hadíkovi hlavíčku, a hned v té chvíli měla jsem hrst jak by nasypanou plnou cecchinů, jeden jak druhý nový a čistý, jak by teprv právě ražený. Radostí plná lítla jsem více a přinesla peníze matce.

„Děvče!“ tázala se mně máti. „Odkud ty peníze máš? Toť jsi je buď kdes našla anebo — ukradla . . !“

„Ani nenašla,“ odvětila jsem, „ani neukradla. Poctivě jsem si je vysloužila a vysloužím si jich, dá-li pán bůh, ještě víc. Jen se mne neptej kde, jak a od koho; neboť jakmile bych o tom jen slovíčkem se prozradila, bylo by po všem! Kup za ně, čeho nám potřebí, a nedolehej na mne doptávkami, na něž ti odpověď dáti nemohu a nedám . . !“

Nechala si říci a uspokojivši se tím, na mne nenaléhala déle. Ubírala jsem se tedy den

jak den schody dolů do mořského paláce, učesala Talasovi velikánu navlhlé vlasy a vlhké vousy, dostala zlatého hadíka, proměnila jej na cecchiny, přinesla je matce a po krátkém čase již žili jsme v nejhojnějším bohatství.

I bylo nám tak uplynulo sedm roků, když najednou se rozšířila pověst, že dožeti prý benátskému ztratila se jediná dceruška, žádný neví kam. Před chvilkou prý dožice ji byla viděla okny, jak se prochází před palácem vojvodským po nábřeží, — a od té doby jí žádný už ani okem nespátril.

I byl proto po Benátkách i po zemích sousedních zármutek veliký, neboť mladá dožesna byla nad míru krásná, přes rok již zasnoubena jakémusi careviči zámořskému, a dože nyní strachoval se krvavé a ukrutné pro dcerušku s tchánem a se zetěm války. Na všechny strany rozbíhali se poslové a vyslancové, zdaž by někde nalézti nebylo děvčete aneb dopátrati se stopy její. Než nevěděla ani živá duše, kam se poděla, leč jedna jedinká, — a ta . . . byla jsem já!

Ját ji byla viděla, — viděla dole v mořském paláci, bledou, s vlasy rozpletenými, věnčenou bílými růžemi, oděnou v zlatá rouška, zakrytou stříbrným závojem, když Talas právě velikán rameny svými vlnitými ji objímal, ji přivinul k srdci vírovitému, ji líbal co nevěstu svou přemilon!

Ponejprv jsem pocítila, co je — tajemství, jaké to břemeno, a za nedlouho musela jsem vyznati sobě sama, že nejsem s to, abych břemeno takové unesla. Sklíčilo mně srdce a trápilo duši ve dne v noci, že něco vím, co žádný jiný neví, — že něco u sebe chovám, po čem celý svět kolem mne pátrá, aniž bych to směla sdělit. Tisíckrát zaslechnuvši, jak lidé mezi sebou si povídali, že krásná dožesna nechtíc svého ženicha, bezpochyby unésti se dala jinému, tisíckrát chopiti jsem se chtěla slova, bych hájila čest děvčete nevinného. Ale po každé, přemohouc samu sebe, zadržela jsem tajemství své u sebe. Konečně, abych se uvarovala pokušení ustavičného, jsem raději se vzdálila všech lidí, ba i svých vlastních, celé

boží dni po samotách lesních a přímoří lidopustém jsem se pomítala.

Však ani to nebylo platno. Tajemství trá-pilo mne tak tuze, že jsem se tím roznemohla, ode dne ke dni chřadnula, až naposledy krom živého ducha jsem vypadala už jak mrtvola.

Tu mně to už déle nedalo. Musela a musela jsem zbaviti se břemene nesnesitelného, — musela, co mne hrozilo umořiti, vypraviti ze sebe, říci to někomu, a ne-li člověku, tedy aspoň hluchému kamenu, nemluvnému lupení, tajivé třtině; a ne-li žádnému z nich všecko, tedy každému aspoň něco!

A zpovídala jsem se tedy hned den na to jakémus kamenu: „Dožesna plula . . .“

A všeptla jsem druhého dne z rána stromu nějakému do lupení: „. . . na loďce . . .“

A vdechla dne třetího do třtinoví: „p o m o ř i . . .“

A pravila čtvrtého dne z večera, položivši se u břehu do písku vlažného, jako bych si chtěla odpočinouti, co možná nejtíšeji: „. . . a u t o n u l a . . .!“

Nyní se mi ulevilo!

Avšak jakmile jsem z rána na to vešla do mořského paláce, hle, tuť Talas velikán už s ohromným na mne se vrhnul hukotem volaje: „Nešťastná, přenešťastná, cos to učinila . . ? Před čtyřmi dni dóžice bloudíc po dcerušce zavadila o kámen, a kámen jí pověděl: „. . . Dož es na plula . . !“ Předvčerejškem bloudila pokraj potůčku, a třtinoví tam šustilo: „. . . na loďce . . !“ Včera se procházela na pobřeží po písku a písek kolem ní se metaje do výšky hořekoval: „. . . a u t o n u l a — a c h u t o n u l a . . !“ I vyslal tu dóže ihned plavce s bidly a se sítěmi, vrazili mně do domu, a vychvátili mi mou přemilou, sladounkou nevěstu . . . ! Ani ty neumíš mlčet! Pročež — klid se odtud, jakož i všickni, co již před tebou mne zradili, a . . . nauč se mlčeti — ode mne . . !“

Tím vymýtla mne ohromná vlna blankytnými dveřmi ven.

Já chvátala dostati se ku kameným vratům, — ke schodům, — k roklině, — k pa-

louku, — k lesu. Než již již jsem cítila se vyzdvihnutou proudem. Slupiny, ploutve se na mne jen sypaly, a co nevidět, plula jsem pod mořskou hladinou sluncem ozářenou — co nemá ryba! Poslední, co jsem uslyšela, byl hluboko pode mnou ohlas zpěvu staré matičky Talasovy:

Však ach, není, není
 lidské pokolení,
 že by neklamalo,
 věry nelámalo;
 ještě se nezrodil,
 kdoby neprozradil!“

Uplynulo od té doby úplné, mladý rybáři, století. Na štěstí přišel's ty a chytiv mne v síti vyřknul's slova blažená, jež jedině mne mohla vysvoboditi! — —

I cítil se mladý rybář nad vypravováním tím útrpností dojmuta v té míře, že děvčeti slíbil hned na místě, přísahaje k bohu a ke všem svatým, že nikdy již neopustí jí, a nabízel jí spolu věčného svatého pobratimství.

„Však,“ tázal se jí, „pověz mi nyní také, jak ti říkají?“

„Nemučica!“ *) odpovědilo děvče.

„Nemučica?“ zarazil se rybář. „Totě ku podivu! Neboť jmeno toto neslyším dnes poprvé! A věru už k vůli němu bych se byl milerád stal ochrancem tvým upřímným . . .!“

„A od koho's je slyšel . . .?“ tázalo se děvče.

„Inu,“ odpověděl mladý rybář, „od koho jiného, než doma od naší babičky, jíž už přes sto let, a která z večera nám vnukům o ničem jiném tak ráda nevypravuje jako o své Nemučici!“

„A co,“ tázalo se děvče dále, „co vám vypravuje o ní?“

„To ti hned sdělím!“ pravil mladý rybář povstávaje. „Jen co síť vytáhnu! Začíná už se tmít, a neviděl bych pak na to . . .!“

„Nemáme valně na pospěch!“ zadrželo ho děvče. „Známt' já moře líp než ty, a vím, že

*) = Nemlčice.

bys nevytáhl leda samé kamení, řasu a písek. Nechme ji ještě chvíli ve vodě, a povídej zatím něco o své babičce! Pak vytáhnem síť spolu!“

Mladý rybář tím upokojen započal: „I babička má byla dítě chudé ženy, tam na hoře, daleko na Černé hoře, a měla šest sourozeňat, jichžto nejstaršímu říkali Nemučica jako tobě. A jako ty přinesla jednou Nemučica domů hrst plnou zlata, žádný nevěděl odkud, a rovněž tak den jak den po mnohá léta, až jednou odešla a nevrátila se již. To však nebyla ještě pohroma všecka, již matka na ten den byla zastihnuta. Hned v noci na to vystoupla voda z jakéhosi pramene lesního, nedaleko něhož si byla vystavěla nový domek, v kterém s dítkami přebývala léta a léta, užívajíc nejpožehnanějšího dostatku. Zaplavivši celou krajinu spláchl jej voda beze stopy se světa, načež ubohá, jsouc připravena o nejstarší dceru a veškerou zásobu, kterou si byla ušetřila, vrátiti se musela, jen aby dítky jí neumřely hladem, ku sbírání barvidel, jakým je vyžívovala před tím.

Za nedlouho na to umřela, děti rozptýlily se po světě mezi cizími lidmi. Ale nedařilo se žádnému dobře, zemřely po krátkém čase všechny až na nejmladší, kterážto právě provdala se zde na přimoří za rybáře, a podnes ještě mou milou jest babičkou Kyticou . . . !“

„Kytica!“ vpadlo mu děvče do řeči. „Totě štěstí dvojí, že ze všech sítí, jež pod hladinou mořskou jsem viděla se máchat, jsem vklouzla zrovna do tvé! Vzhůru! Doved mne domů, bych babičce padla okolo krku, neboť ona jediná ze všech mých sestřiček přemilých, co mi zůstala ještě na živě!“

Rybář sotva to slyšev, vyskočil radostí, a popadnuv pratetičku krásnou za ruku, byl by bez průtahu s ní poběžel domů, síti ani už si nevšímaje, kdyby nebyla ona bývala rozmyšlenější.

„A co se stane se sítí?“ zvolala ukazujíc na moře, posledními červánky ozářené. „Necháme ji ještě déle ve vodě . . . ?“

I vytáhli ji spolu, majíce co dělati oba, tak byla těžka.

Však bylo také zač! Neboť jakmile ji byli vytáhli na sucho, tuť se ukázalo, že cecchyny ryzými jako by ji nabil.

„Pro pána boha!“ zvolala Nemučica, spatřivši pokladne smírný. „Totě mnohem a mnohem víc, než povodeň Talasem vyslaná matce mé mohla unést!“

„A co s tou hromadou zlata si počneme . . . ?“ A rybář překvapením div nezačal hořekovati.

„Co bychom s ní udělali jiného,“ smálo se mu děvče, „než že ji nasypem do koše a donesem domů?“

Učinili tak, a chopivše se koše každý za jedno držadlo kráčeli s ním ku blízké rybárně.

„A co by se as tak bylo stalo,“ tázal se po cestě mladík krásné své pratetinky, „kdybys náhodou se byla dostala do síti jinému . . . ?“

„To snadno si pomyslit!“ odvětila Nemučica. „Pakli onen, kdož by mne byl chytil, by nebyl mne oslovil pravými třemi otázkami, moře by mne hned v té chvíli zase bylo mu vychvátilo, a byla bych se musela ještě jednou

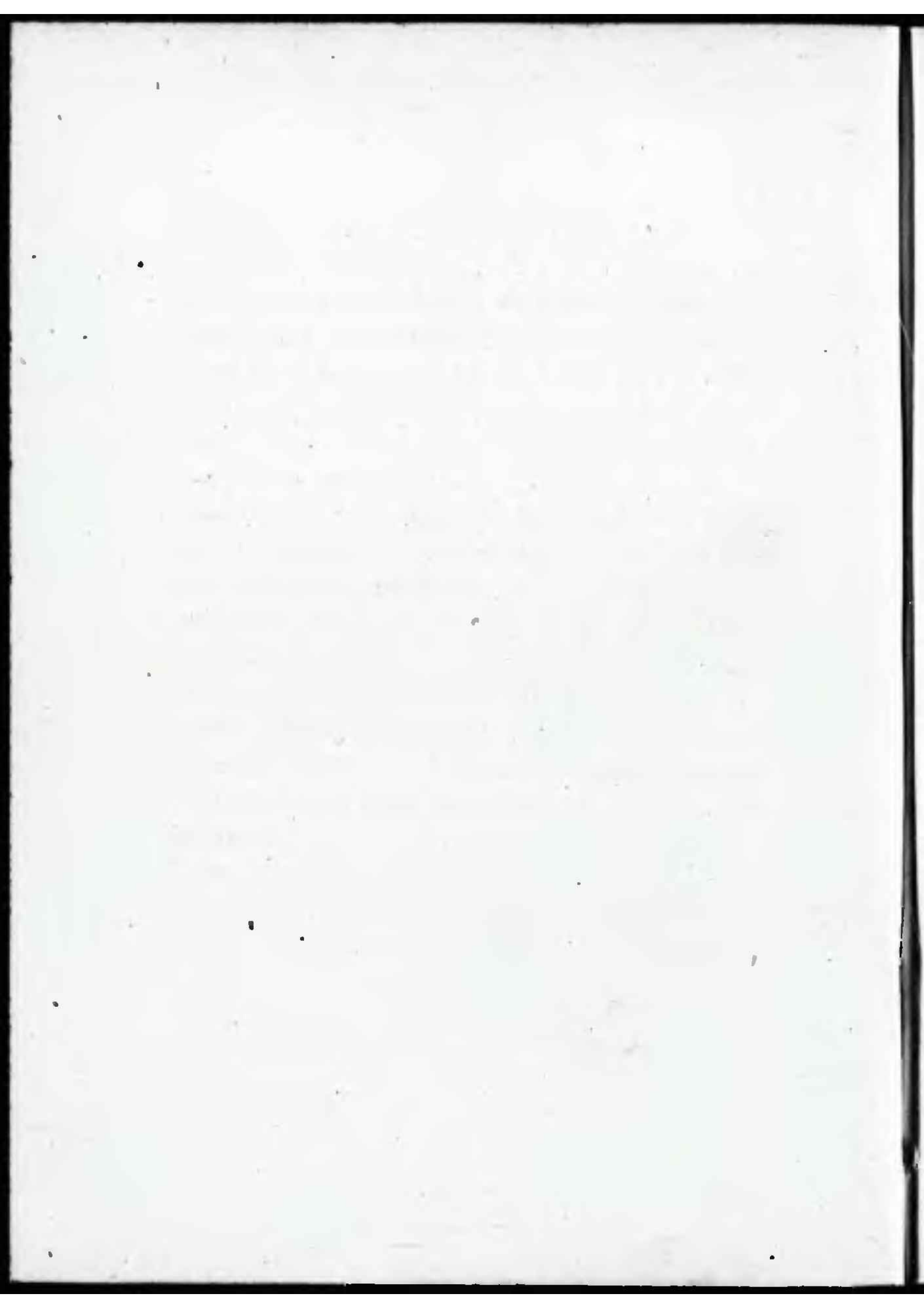
sto let tomu učit, jak se má mlčeti a zachováti tajemství . . . !“

Jakého divení se a radování teprva bylo v rybárně, toť nelze ani vypovídati. Ano, mladý rybář byl by hned tu chvíli si vzal svou krásnou pratetičku za ženu, kdyby jen pop tomu byl svolil.

Ale ten pravil: „Ne! Tomu svoliti nemohu nikterak; neboť neslýcháno až podnes, že by vnuk se byl oženil se sestrou vlastní své babičky, aniž já nehodlám převraceti pořádek světa na jiný, než jakým byl od jakživa!“

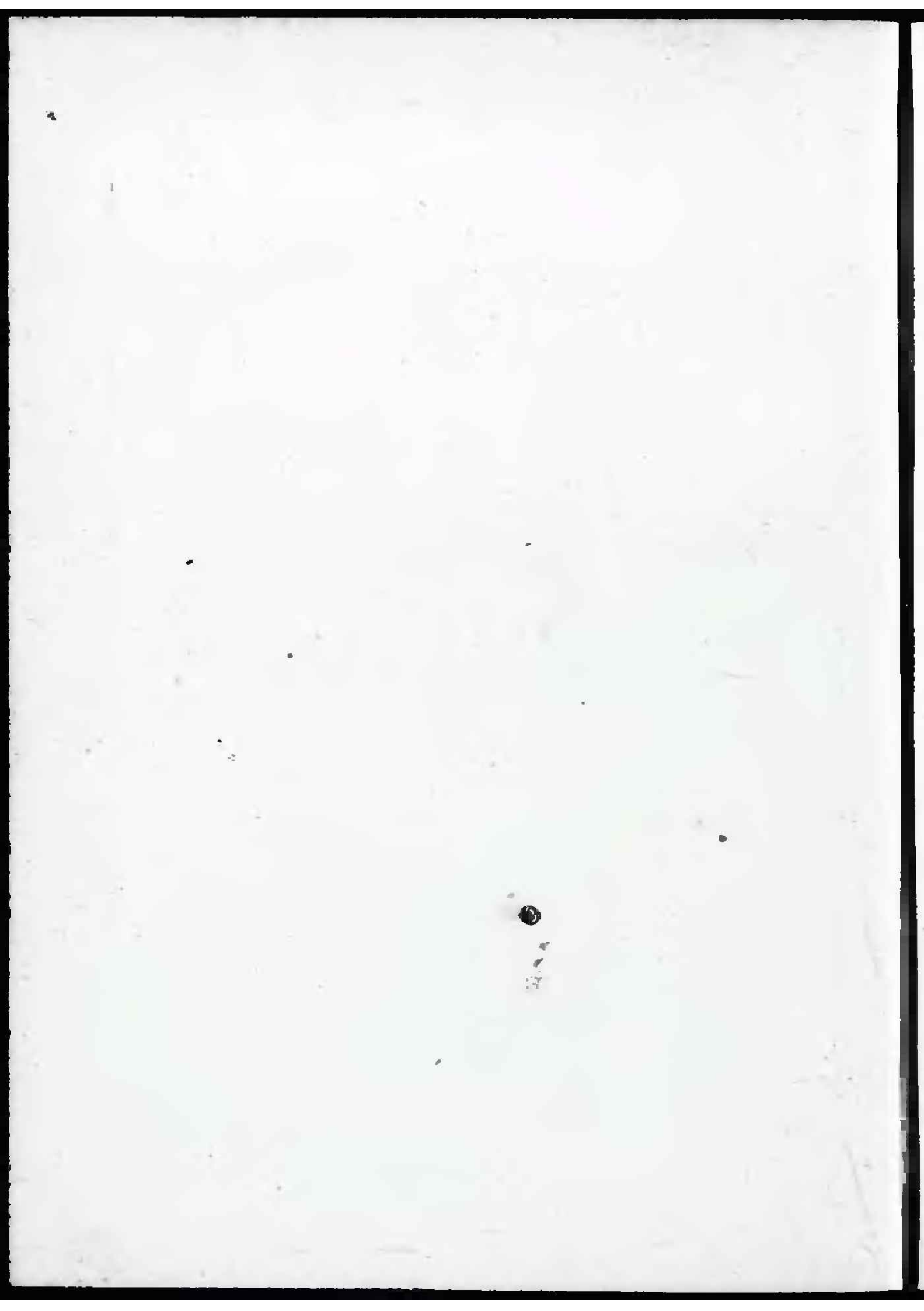
Zůstala tedy Nemučica v rybárně setrvajíc na stavu svobodném, vychovávajíc dítky, vnučata a pravnučata mladého rybáře, stala se stoletou pannou; roznesla mezi lidi pověst tu o osudu svém sama, by všichni, kdož neumějí mlčeti, zvláště ženušky a děvčátka, na ní si vzali příklad. Neboť nepodařilo by se každé, vklouznouti tak snadně do pravé síti!

III.

SPANÍ.

Bylo v neděli odpoledne.

Seděli jsme před rybárnou, jeden na prahu, druhý na sádku, třetí na kotouči lan, já na rezovatém moždíři, jež Petr Roganovič, mladý majitel chýže této, před nedávnem z moře byl vytáhnul.

O tom moždíři — mimochodem budiž připamatováno — jedini znalci starožitností v osadě přímořské, totiž čestný gospodin pop a vele-moudrý příručí jeho, kostelník, písař, sluha a poseł obce, shodnouti posud se nemohli, pochází-li z lodě ondy⁴ benátské, z loupežné kutry řecké aneb snad jen z člunu rakouského, který před třemi lety v bouřlivé noci na onom místě utonul. Zůstávajíce každý při svém hádali se

o něm celé dni, ovšem pouze pro to, že bez pochyby užitečnějšího co dělati neměli.

Na lávici pod malým okénkem modrou zástěrou zavěšeným místo své zaujala teta Jefemia, sedmdesátiletá panna, jež za panování posledního jemnost pana dožete benátského prý velmi krásnou dívkou byla, načež až po dnes zapomenouti nemohla; na „junáka“ franského, slavného „dženerala Marmundžijn“, též dobře se pamatovala, z Drače až do Dubrovníka celý svět znala a o celém světě všecko a ještě něco přes to věděla a vypravovati uměla.

Nedaleko rybárny, na zábradlích, sušily se sítě; nad nimi na provázcích schnuly na výsluní kusy bachní včera lovených.

Blíže nás, na otepi kukuřicové slámy, dřimal mladý rybář Petr Roganović, postava pevná, tuhá jako kus skály na té Černé hoře, opálený jako mouřenín pašete na hradě sarajevském, samá záplata jako stará plachta, rozcuhaný, jako by pět neděl pořáde se byl pral, a přes to všecko podoba člověčí dosti krásná, ovšem nikoli, aby sloužití měla za vzor dlátu Apollona

belvederského tvořícímu, ale aby byla na důkaz, že štěstí kráslí a zvelebuje tvář lidskou i nejhranatější a nemytou, leč co boží oblaka někdy ji zvlaží.

Petr Roganovič byl šťasten, tu dobu snad nejšťastnějším člověkem toho světa; spal jako snad jen v ráji spí andělé boží pod tou zlatou lípou s tím smaragdovým listím, pevně, klidně, hluboce, sladce.

Že Petr Roganovič chrápal, jak u nás v Čechách říkáme, jako fagot, to ani blahu, ani kráse jeho v nejmenším neškodilo. Mělo to spíše tu dobrou stránku, že hejna racků, majících ho bezpochyby za nebožtíka vyhozeného z moře, hřmotu jeho se lekala; zaplašení jeden za druhým honem zase na odlet se dal.

Spaní! — Čtenáři ~~trpělivý~~, jenž pohádku tuto čteš sedě na pohovce anebo leže na prachových poduškách, ty nevíš, jaké to štěstí, leč, — že bys při ní také byl usnul! Neznám tě. Nevím tedy, číms blaho takové si zasloužil, provozováním-li zahálky pravé a proto počestné, jak na poctivého a svědomitého le-

nocha se sluší, s zahálkou nepravou; či moříš-li den něčím, co vypadá, jakobys kdo ví cos dělal, kdežto, přijde-li večer a s ním hodina odpočinku, si říci musíš, že starý ten švec naproti tobě, podrazil-li dnes jen pár bot, víc užitečného konal, nežli ty! Ale pro to bych s tebou přece se sadil o hodnou humru, že ve dne v noci po celý týden na moři ses nedřel lovením poloshnilých fošen, obrostlých ráhen a zbytků ztroskotaného korábu napodobných, kdo ví jak dlouho již na dnu moře spočívavších, abys na hrázi dubrovnické za ně několik stříbrňáčků utržil.

A to dřímající náš Petr Roganovič učinil! I pro to právě, že neumíš lopotivě nasaditi všecky síly tělesné i duševní na opravdivou práci, nevíš také, jaká to nebeská slast, jaké to rajské blaho — spaní!

Byl to týden lopotný! Každý den, každá hodina plná starostí a plná naděje, plná potu a zase vždy z nového napínání sil! Poznáš to na dlaních mozoly jako řemeny pokrytých, — poznáš to na úsměvu, jenž tváří jeho hraje,

jakoby v červánkách hladiny mořské dýchal lehounký vánek!

Historie to kratinká.

V osadě pohorské, as hodinu odtud, má přístřeší své Jagoda, dcera po nebožtíku Jovanu Kriličičovi a nebožce Milině, důstojné choti jeho, jediný sirotek i pozůstatek po manželích těch. Zůstává tam u strýce, proslulého hajduka za doby velkého povstání na blízké Bosně, a nyní starého, polo osleplého vdovce. Jemu hospodářství vede; částečně z dárků, jež mu rybáři posílají, částečně z vlastního výdělečku denně mu zaopatří pálenku a tabák, v neděli a o božích hodech mu uvaří polívku a upeče koláč, ostatního času pak pomáhá buďto rybářům anebo nádeniči mezi sedláky. Není Jagoda snad obzvláště hezká, ale není také škaredá. Jest silná, pilná, pracovitá, dvacetiletá dívka, právě taková, jaká by Petru Roznanoviči se líbila i hodila. Ptal se jí, zda by za ním šla, kdyby o ni u ní se ucházel. Ona nedlouho přemýšlela, řekla ano, a námluvy byly odbyty.

Nyní jen ještě oddavky.

Ale k těm i v nejchudší chýži rybářské zapotřebí také něco peněz. Vždyť nemůže vstoupit do božího chrámu ženich v roztrhané kazajce, aniž nevěsta k oltáři v sukni a šátku, jež od pohřbu nebožky matky s těla ještě nesvlékla. Tož aby ke cti svatého Sávy, patrona kostelíka, aspoň něco nového bylo! Pak tu pop, jenž ode dne, co se dověděl, oč mezi Petrem a Jagodou se jedná, do rybárny Petrovy, přes jejíž prah od smrti starého Roganoviče nepřišel, častěji zase zavítal, ovšem prý že jen k vůli zajímavému moždíři, — ale vědělo se dobře, proč. Po tom tu kostelník, jenž od chvíle, co starému Roganovičovi hodinku dozváněl, chudého Petra sotva kdy se všimnul, ale nyní zdvořile ho pozdravoval — vědělo se také proč. A mimo to ještě leckdos a lecos, ani nemá člověk prstů dost, aby to spočítal!

Ale vytěžiti tolik, co tu se potřebovalo, z pouhého rybaření, možné nebylo, a kdyby toho drobného plemene mořského do sítě se mu bylo vrhlo za celá vojska!

Co tedy?

Dal se chudý ženich do lovení trosků na témž místě, kde před nedávnem vytáhnul moždíř, neboť kde moždíř, tam bezpochyby koráb daleko nebude, budiž už benátský, anebo řecký.

A hle, štěstí mu bylo příznivějším, než očekával! Neboť mimo hromadu shnilých tyček, spukřelých lan a čtvrt kopy začernalých dubových fošen, — a to teprva předvčerejškem k večeru, — vylovil dosti těžký chundel plátna dehtem napuštěného a mořskou skořapinou jakoby posetého. — Když jej rozbalil, dobyl pěkně leštěnou, ebenem vyloženou a stříbrem okovanou skříň, na níž — tolik seslabikovati dovedl — vyryto bylo slovo „Heliogabalus“.

Dones' ji domů, otevřel ji dlátem, a hle, tu v ní . . . co? . . . Nic než něco starého papíru, nečitelnou literou popsaného, nesrozumitelnými kruhy, čárami a uhly poškrteného, jakoby ďábel, jak říkáváme, s tou svou chasou na něm masopustní úterek byl slavil.

Ukázal to popovi. Ten však dosti byl spravedliv a vyznal se, že se v tom nevyzná, taktéž dosti rozumný, že poradil mu, aby i se

skříní to donesl do Dubravníka, tam se doptal na museum, předložil to tam pánům učencům, a pak uvidí, co ti tomu řeknou.

Vypravil si hned časně ráno loďku, naložil skříní i s plátnem, a bral se, kam pop mu poradil.

I ukázalo se, že jediný znalec starožitností v osadě rybařské, ač neuhodnul jakživ nic, šťastnému nálezci tentokráte přece velmi rozumnou radu dal.

Páni učenci poznali ihned vzácnou významnost a velikou cenu nalezených papírů. Nebyly to jen lodní rejstříky proslulé druhdy válečné lodě cyperské „Heliogabala“, která před třemi sty léty v okolí tom někde, nevědělo se kde, utonula, ale přes to i poznámky hvězdářské, zeměpisné a historické velitele jejího, na slovo vzatého admirála Amadea Barberiniho, spolu s mnohými, na nejvýš zajímavými zápisky o městech, ostrovech a lidech, s kterýmiž námořník ten se byl kdys seznámil.

„Co bys rád za ten svůj nález . . . ?“ ptali se ho.

„Nic víc, pánové,“ Petr Roganovič odvětil, vida, že starý papír přece tak docela bezcenný není, „než abych se mohl s Jagodou dát oddat!“

„Stačí k tomu deset dukátů?“

Petr Roganovič div neomdlel, když zaslechnul nabídnutí toto ohromné. Zajiskřilo se mu před očima samými dukáty, musil se držet židle, aby sebou nepraštil o zem. Ale sebral se hned zase a pravil: „Tuším, že postačí!“ Pak shrábnul vysázených v tu chvíli deset kusů nových dukátů, každý čistý a skvělý, jakoby ho pán bůh právě s nebe shodil, smeknul ušpiněnou čepici a vrávoral dveřmi ven. Ani si na to nespomenul, že by se přece slušelo, aby se pánům poděkoval.

I byly tu rázem rozhodnuty otázky dvě. Předně ta, že onen moždíř nepochází ani z lodě benátské, ani s kutry loupežnické, ani ze člunu rakouského; za druhé, že Petru Roganovičovi nic už nevadilo, aby Jagodu si pojnal za milou „ljubu i gospodžicu“.

Teď — navrátil se z Dubrovníka as před dvěma hodinami, právě když teta Jefemia nedělní polívku ustrojila na lavici, jejíž jedna polovice sloužila za stůl, druhá za sedadlo, a když té polívky honem něco pojedl, — teď tu ležel unaven prací a cestou a odpočinul si a objímal ve snu netoliko znejmilejší Jagodu, ale i viděl bezpochyby celé boží nebe pěkně vykládané samými dukáty.

„Hle tu!“ ukázala teta Jefemia, dopoví-
 děvši právě o příhodě té šťastné, na dívku
 blížící se nám podle břehu. „Tu ji máte!
 Mluví-li člověk po celý věk o stech a tisících,
 nedostane se mu ani groše; ale zmíní-li se
 o vlku jen ceknutím, hned tu je! . . . Pojď
 sem!“ podala na to ruku děvčeti. „Nejsi ty
 ani vlkem ani vlčicí, ale jsi hodná a počestná
 naše panna nevěsta! Těším se už na tu svatbu,
 jako bych sama měla se vdávati! . . . Nejdéle,
 dá-li bůh, za tři neděle odbudem ji! Bude pak
 pod střechou řádná hospodyně, neboť já, —
 což já už jsem jen tak jako střep, jejíž zaho-
 díme co nevidět! . . . Co to neseš . . . ? dí-

vala se na to dívce do zástěry a vytáhla z ní ohromnou „smokvaru“, pečivo to co do tvaru rovněž tak podobné cihle jako bochníku chleba, co do hmoty rovněž tak brusu jako svítku. Bylo na tři prsty obloženo švestkami, mandlemi a fíky, bylo obmazáno medem, až s něho tekla.

„Upekla jsem koláče,“ začervenala se dívka, „jeden, tetičko, vám a druhý — nám! Vzkázal mi včera Petr, když jel do Dubrovníka, abych dnes přišla, že poplavem drobet po moři, a pak že mi možná něco řekne. Přišla jsem tedy . . .“

„Koláč to panský!“ přijala teta chutný dárek. „Dostane-li se mezi koláče, řeknou mu, že je králem! Ale z té plavby, holečku, tuším, nebude nic! A co toho se týče, co ti řekne . . .“

„Což ještě nepřišel . . .?“ zalekla se dívka, div neupustila druhý koláč ze zástěry.

„Přišel,“ těšila ji teta, „přišel, mé dítě! Ale spí. Vidíš ho tam?“

„Zbudím ho . . . !“ obrátila se dívka potěšená v stranu, kde milenec její ve snu snad ještě jednu skříní s papíry z moře tahal.

„To ne!“ zadržela ji teta. „Chraniž bůh, bys zločinu takého se dopustila! Což neznáš příkaz moudrých předků našich přímořských: „Trojí vezmeš-li komu, neomluvíš před bohem ani před lidmi: chleb, čest a spaní!“ Sedni sem k nám a poslouchej, děvečko, co ti povím! Pak si to vlož na pamět, jak ode dneška za tři neděle, dá-li bůh, uložíš na památku svatební vínek, a bude ti dobře, dokud spolu budete! Až dopovím, snad procitne Petr sám, a možná, že ti řekne . . . Ale teď sedni!“

Nešpetla dívka, usedla se mezi námi a teta Jefemia začala:

Byl jednou obilník. Měl odtud, as tak na půl cesty mezi Dubrovníkem a osadou naší, pěkný dvorec, při něm hezké polnosti, kus vinohradu a kolem něho sejkky jednu vedle druhé. V těch sejkkách schovával ječmen, pšenici, rejži a kukuřici, vůbec všelikého druhu obilí v zásobě takové, že, jak říkáváme, Turkům

byl by strojit mohl tučný bairam, a nebylo by znáti, že ubylo. Nescházelo mu tudíž v ničem, a mohl býti spokojen.

Však pán bůh blaho dává, a člověk v něm dlobá!

Zavítal tu jednou u něho na nocleh nějaký zámořský trhovec (kupec), a ten, když spolu seděli u večeře, začal mu vypravovati o jakési zemi za velkým mořem, v kteréž hrudy zlata na polinách se povalují jako u nás křemel, břidlice a sprosté kamení jiné. A to prý v té míře, že lidem ani není možno, aby ten kousek božího pole pořádně vzdělali. Chce-li kdo na výživu si vysázeti trochu těch mizerných zemčat, než si k tomu vydobude brázdu, vyhází na mez celé balvany zlata, to pak na hromádkách leží, aniž by člověk si ho povšimnul. Ale jak prý tomu na půdách kamenitých bývá, tak i tam. Čím víc se orá, tím větší kusy zlata z hloubi vystupují, tak že v oněch krajinách úroda rok od roku skrovnější, a za příčinou nedostatku věčný tam panuje hlad a drahota.

To když obilník zaslechl, myslil si ihned: „Hleďme, to by tak něco bylo! Toť výděleček, že stojí za to, by člověk se pokusil. Jen co domů se mi vrátí lodě, jež s obilím rozeslané mám po světě: naložím všechno to své obilí, přepluju se do oné země, prodám je, naplním si lodě zlatem, a lidé pánu bohu a mně za to budou povděční.“

A jak si umínil, tak i učinil. Jakmile lodě se vrátily, vypráznil sejpky na poslední zrno, nabil lodě pšenicí a kukuřicí, co do nich se vešlo, rozvinul plachty a plul.

Ukázalo se ihned, že v rozvažování svém nikoliv se nezmýlil. Sotva že lodě přirazily ku břehu, se všech stran hned sběhlo se lidu až černo, staří, mladí, bohatí, chudí, by zásobou vzácnou se zaopatřili. Zač korec anebo míra, na to se žádný neptal; jen aby se neomeškal, přinesl každý raději železných tolarů plné klobouky a pytle. Neboť jak u nás zlato, tak v zemi oné platí železo. Rází se z něho peníze, dělají z něho šperky, a kdo je má, uzavírá je

v truhlách, jako my dukáty a zlaté řetízky, — totiž také kdo je má!

Rozšafný obilník nahlížel, že takovou výplatou nehrubě by si posloužil. Pšenice by byla šla na dračku, a za půl dne byl by za ni měl loď nabitě bezcenným železem.

Začal chytrák jinou.

„Lidičky,“ prál, „nepřirazil jsem k těm břehům vašim, bych vás okrádal o vaše peníze, nýbrž abych vám navrhnul výměnu, s jakoužto budete spokojeni! Obilí, je-li pravda, jest vzácností u vás. Nuže, vezu vám ho plné loď! Zlata zase zřídka u nás, kdežto u vás za všemi humny a po všech mezích se ho povalují hromady. Dám vám tedy obilí, a vy za ně toho vašeho zlata mně rovněž tolik, a vy i já pochodíme dobře!“

Návrhem takovým milí lidé nejen že byli na nejvýš spokojeni, ale těšili se ještě, že na dobrý způsob zbaví se tím značné části obtížného kamení, jež beztoho k ničemu není, než lidu na zlost a pluhu na překážku.

Skládal tedy milý obilník své obilí, a nakládal si za ně zlata, co na lodě se vešlo, aby se nepotopily. Zlatozemci s radostí mu napomocni byli trakaři a lopatami, i poroučel se jim a odplul domů.

I vládnul teď obilník náš najednou bohatstvím nesmírným, že nevadilo mu nic, aby zkázal dožeti benátskému, zač na prodej jsou Benátky a k nim ostrovy Krk a Korčula, — totiž kdyby se mu jich zachtělo!

Ale na tom nikterak nebylo mu dosti.

„Co jsou ty Benátky?“ prál. „Maličký městys, nacpaný samou chudáckou kramařinou! Všichni, co jich tam dohromady, nemají tolik, co po vyklizení lodí mých obnáší můj výmětek!“

Nedal si ani kdy, aby drahocenný náklad rádně uložil, neřku-li aby v mincovně raziti si z něho dal dukáty. Nahromadil ho jen tak na dvoře na velikou hromadu, a uvázal se hned zase v podniknutí nové a přenechal ženě a synům, aby zlatou kořist sami urovnali v sejkách.

Skoupil na to po celém Dubrovníku a na mnoho mil v okolí všecko železo, sekery, zbraně,

motyky, hřebíky a co kdo přivleč' starého harampátí, naložil na lodě, rozvinul plachet ještě jednou tolik, a rovnou cestou zase do zlaté země.

I osvědčilo se, že věc svou i tentokráte vymyslíl výborně.

Zpráva, že zase a s nákladem drahocenným do přístavu přirazil, roznesla se bleskem, a než se nadál, už tu byl mincovní královský, zašel k němu do kajuty a, jak říkávame:

„nedopili ještě první korbel,“

už si podali ruce a smlouva byla hotova. Mincovní jmenem krále převzal celý náklad, dal ho dovézt do královské mincovny a vydal rozkaz, jakmile prý budou vyklizeny lodě, aby na veřejný groš na ně tolik se naložilo zlata, mnoho-li tento dobrodinec vlasti sám si bude přát.

Začali tedy železo vykládat a zlato nakládat. A když tak mezi tím, co se to dalo, milý obilník a moudrý mincovní v kajutě spolu zasedli a si připíjeli, a o všelichems a též o bídě země této rozpravu měli: obrátil se mincovní

na obilníka s dotazem, neví-li o jakéms prostředku, jak by v krajinách těch neúrodnosti půdy, drahotě a stálému hladu přítrž se učinila.

„O prostředku takovém vím!“ odpověděl obilník a už viděl novou příležitost k novému počinku. „Přivezu vám něco, čím polnostem vašim bude spomožino, — uvidíte! A nechci za to nic, než zase jen několik nákladů toho vašeho kamení!“

„I vezmi si ho, co ho tu je!“ smál se mincovní.

„Nuže, dobrá! Co nevidět máte mne tu zase!“

Podali si na novou úmluvu ruku, a obilník odplul šťasten, přešťasten.

A proč by nebyl šťasten býval? Bohatšího člověka na světě nebylo. Zachtělo-li se mu, nevadilo mu pranic, aby dožeti benátskému vzkázal, zač jsou nejen Benátky s ostrovy Krkem a Korčulou, ale i celé přímoří od Zadru až do Kotoru i se všemi ostrovy.

A nedalo mu to pokoje.

„Co je,“ prál, „to přímoří od Zadru až do Kitora, a třebaš až do Budvy? Samá skála a holina s několika sty žebráků! Kdyby nebylo mne, vypadalo by skoro, jakoby se tu byla sešla holota celého světa! Toť bych přec něco jiného si přál, kdyby na to došlo!“

Navrátiv se domů, nedal si ani kdy, aby poklady řádně skládal, neřku-li aby si dal z nich lít hole, aby je do bezpečného místa uložil. Vysypal to jen tak po škopkách a nůších na nábřeží. A honem přikročil zase k podniku novému, ponechav bratřím a strýcům, aby o to se postarali, jak mohou.

Shrabal na to po celém Dubrovníku a na mnoho mil v okolí kde co bylo hnoje, skoupil ho pod kozami, kde která babice jakou měla, pod osly, kde který oslák s jakýms kočoval, nabil jím lodě, rozvinul plachty troje, a plul.

A zdařilo se mu i tentokrát.

O hnojení totiž až po tu dobu v končinách oněch nic se nevědělo, aniž kdy o tom bylo slýcháno. Sotva tedy že obilník přirazil ku břehu a vyhodil kotvy, jakoby pán bůh sám

byl sestoupl s nebe, roznesla se zpráva o něm a jaký prý vzácný přivezl lekvar na pole. V městě pandurové královští letěli na hrad ke králi, div duši nepustili, aby mu to sdělili. Zvěděv král, že očekávaný dobrodinec už tu, nemeškal, zdvihnul hned vše své dvořanstvo i s celou radou zemskou, a bral se do přístavu sám, aby bohem poslaného muže s příslušnou úctou uvítal. Vylezl potom na loď, podíval se na zázračný prostředek, jakým bídě a nouzi poddaných pomoci se má, dal se ponaučiti, kterak se má tím zacházeti, napsal si všecko co a jak, dal to skládat, a vydal rozkaz hned na místě, aby to složeno bylo prozatím na dvoře paláce; tam aby páni radové zemští sami to rozdělili dle potřeby mezi rolníky, a ti potom aby si to rozvezli na své pozemky. Vzal na to čestný řetěz železný, jejž na krku nosil, a obdařiv jím obilníka na znamení největší úcty, povýšil jej zároveň na prince, na nejvyšší to stupeň důstojnosti zlatozemské. Teď milý obilník byl skutečně tak bohatým, že nic mu už nevadilo, aby dožeti be-

nátskému vzkázal, zač jsou nejen Benátky se vším přimořím a všemi ostrovy od Zadru až do Dráče, ale zač jsou i s celým mořem a na něm se všemi loděmi a koráby, jež po světě pod vlajkou benátskou plují.

A umínil si, že to učiní.

Ale žeť byl největším světa boháčem a královským princem, slušno se mu vidělo, aby dle toho žil a se choval, a ne více po obilnicku. Umínil si tedy, že nevrátí se tenkrát rovnou domů, nýbrž že podívá se dříve do světa, jak to u velikých pánů vypadá, jak se nosí, co jedí, co pijí, jak bydlí, jak dýchají a jak spí.

Nastrčil tedy na stěžeň novou princovu vlajku, rozvinul plachty a plul, kam ho voda nesla.

Přišel do Francie, do Vlaška, do Ameriky, do Indie, ba i do Paříže, zavítal všude do největších měst a zámků, navštívil nejmocnější a nejvyhlášenější cary a krále, carevny a královny, prince a princezny všechny, o jakých se dověděl, učinil jim poklonu, poctil je

nejvzácnějšími dárky, začož oni zase odměnili se jemu tituly, vyznamenáními, křížky a stužkami, až už nevěděl, kam s tím.

Při tom dal si záležet na tom, aby pilně vypátral, co na boháče a prince, jakým on je, se sluší a patří, u všech obchodníků všeho druhu nejdražšího náradí celé náklady naku-
poval, nejskvostnějším hedbávím a brokátem pro sebe a pro rodinu na léta a léta se zaopatřil, ano ani neopomenul najmouti do služby zástup mouřenínů a zaopatřil si plnou klec papoušků.

Nevěda již, čeho by se mu ještě nedostávalo, vracel se domů.

Tu když plachty jeho z daleka se ukázaly, sběhlo se lidu zvědavého tolik, že boháč, když loď připlouly k přístavišti, ani neměl kam šlápnouti nohou, ani kam složit pytle bedny a balíky naplněné nejdražšími věcmi. S těží a na velikou prosbu jen to doved'. Když však se svými mouřenínny a papoušky po pobřeží se bral ku svému dvoru, tlačence těch, kdož chtěli podivného muže zahlednouti, byla

taková, že až kopa jich se pomačkala a umačkala. Když pak doma všechno pěkně vyložil a do sklepů a do skříní uschoval, při čemž lidé neustále dívali se okny: zamknul vrata, zavřel okenice a lehnul si.

Pozoroval však brzy, že nemůže usnout.

„Co to?“ přemýšlel. „Spal jsem léta a léta pod tou střechou vždy jako špalek! Proč dnes ne? Toť bezpochyby znamená, že se mi něco ztratilo!“

Vstal, rozsvítil kahanec, prohlížel celý dům a sklady. Nebylo však pozorovati, že by co scházelo. Lehnul tedy zase.

Ale usnouti přece nemoh’.

„Toť divná věc!“ pravil sám sobě. „Posud, jakmile jsem si lehnul, hned jsem usnul. Proč dnes ne? Toť bezpochyby, že neumím ještě líhat jako princ!“

Obrátil se s jedné strany na druhou, shrnul podušky brzy výš a brzy níž, položil se hlavou dolů, nohama nahoru, a hned na to zase naopak.

Ale nic platno! Kohout na dvoře začal kokrhati, ranní slunko vtíralo se mu skulinami v okenicích do komory, a on ještě nezamhouřil oka.

„Ženo!“ pravil tedy hospodyně, když ráno k němu přišla se šťastným dobrým jitem. „Ať mi dnes usteleš samým hedbávím a aksamitem; neboť to plátno a ta skopovice tlačí jako pytel duběnek!“

I učinila hospodyně, jak nařídil.

„To dnes budu spát jako král španělský!“ a vlez si hned po večeri do hedbávných a aksamitových peřin.

Ale brzy pozoroval, že ani dnes ze spaní nebude nic.

„Toť přece už jinak nemohu si myslit, než že mi něco schází!“ zvolal nanejvýš mrzut.

Vstal zase, rozsvítil si sloupek, obešel celý statek, díval se do všech sklepů, síní a komůrek, jestli se mu nikdo do nich nedobyk. Ale shledal, že vše jest v nejlepším pořádku, a ulehnul si zase. Ale spaní přece nepřišlo.

Válel se, mnul si horké čelo, mnul si palčivé oči — nic platno! Jak si ulehnul, tak zase vstal, nezamhouřiv ani oka.

„Čerta,“ osopil se ráno na hospodyni, když k němu do komory vstoupila a se ptala, jak na dnešek se vyspal — „čerta jsem spal! Ten aksamit a to hedbáví — toť jako samý křemel! Toť mi stelivo pod kobyrou, pod dobyt看em milejší! Slyšíš, a pamatuj si! Dnes ať mi usteleš samým růžovým a broskvovým listím! Zlata tu dost! Hleď, ať si to zaopatříš!“

I učinila žena, jak nařídil.

Ale nic platno! Trouba ponocného ohlásila jedenáctou, ohlásila dvanáctou — nepřišlo spaní, jakož ani prahnoucím nivám nedostane se vláhy, nedá-li ji pán bůh.

„Toť už všichni dšasi v tom!“ vzkřiknul jako povzteklý. „Není jinak — jsem okraden, oloupen — o kéž bych jen věděl oč, už bych si z toho nic nedělal, jen kdybych hodinku si mohl zadřimnout!“

Vstal, vzbudil ženu, syny, služebnictvo všecko. Rozsvítili pochodně, prohlíželi celý dům, celý dvůr, všechny sejpky až na poslední koutek, on sám všude v čele, pochodeň v ruce, proklínání celemo světa na rtech; až, když nad mořem jitřenka se blýštěla a viděli, že nikdež nic neschází, vysílen nespaním a zoufalý se uvrhl na lůžko. Již po třetí noc po spánku marně toužil.

A vzchopiv se opět brzy, svolal rodinu, svolal služebnictvo. „Vím už,“ prál, „co mně schází! Ztratil jsem spaní! Který černokněžník anebo která čarodějnice o ně mně přivedla, vědí čerti, kteří při tom napomocni byli! Ale pomůžem si! Rozešlete posly po celém světě na lodích i na koních! Zlata tu dost! Kdo kouzlo oblomí a spaní mně vrátí — polovici dám mu svého bohatství!“

I rozplouly se lodě i rozjeli se poslové na všechny strany.

A netrvalo dlouho, hlásil se jakýs Benátčan, bývalý prý šašek jakéhos vévody milánského.

„Pane kmotře princi,“ kotrmelil se šašek do světnice k ubohému boháči, „dáš prý půli svého jmění, pomůže-li ti kdo, abys spal! Pravda . . . ?“

„Dám!“ odvětil obilník a čekal, kam míří.

„Nuže, smlouva platí!“ podal mu šašek pravici. „Uvidíš, jaký jsem chlapík! Budeš zase spát, jako socha dožete na pokrovu hrobky, ručím ti za to — totiž poslechněš-li..!“

„Poslechnu!“ oddal se princ vůli páně a šaškově.

„Nuže tedy!“ mnul si šašek ruce. „Buď vesel! Přej si! Necouvnu-li ti zlí duchové po dobrém, vypudíme je veselím; neboť jako ďábel utíká před kříží, tak i oni plaší se dobrým rozmarem! Víš co, — dej přinést vína cyperského, burgundského, horkého španělského; pozvi si hostů co chceš a hoho chceš, třebaš ty nejhloupější, jen nemají-li hrdlo zacpané, a ustrojme si hodnou pitku! Přesvědčíš se, to pomůže!“

Poslechnul obilník veselého rádce. Sezval si hostí, co se jich do světnice vešlo, dal vína

přinest co sklep stačil, nalévali, až vino podlahou teklo, pili jako by ze žlabů se lilo do sudů, on sám vlil do sebe, co se do něho vešlo. Minula půlnoc, minula hodina, dnilo se — hosté i s šaškem chrápající pod stolem se váleli a on jediný nespal!

„Nedělej si z toho nic!“ těšil druhého dne šašek. „Však ono to půjde! Nepomohou-li pitky, přidáme k nim kostky! A nepomohou-li kostky, přivezmem k nim kejklíře, zpěváky, krásná děvčata! Krásná děvčata,“ zavejskal šašek, „kmotře, totě rozkoš — inu, poznáš ji! Nejde-li spánek v noci, přijde jistěji ve dne! Beztoho to způsob sprostácký, spát v noci. Co pravý princ, tomu noc je dnem a den je nocí.“

I učinil obilník podle rady této. Hrál v kostky, až ruka ho brněla a žeť na penězích mu nezáleželo, házel jimi jako řezankou. Měl-li toho dost, díval se na kejklíře, jichž choval u sebe celé hejno, až se mu hlava točila. Znusily-li se mu kousky jich, zavolal si zpěváky a naslouchal jim, až se mu mozek chvěl. A měl-li i těch po krk, utekl se k děvčatům.

Veselí dnové, hlučné noci tím způsobem ve statku obilníkově utíkaly úprkem. Zavítalo k vůli vínu a hře u štědrého boháče bodrých hochů a — věrných přátel dosti, ale žádné spaní.

Vida tedy již za nedlouho, že vyplnění přání svého návodem takovým nedojde, a spadaje se nespáním den ode dne více, popadl jednoho rána klacek, vytloukl všechny kejklíře a zpěváky, vyhnal všechny krásné panenky, vzal veselého rádce za límec a vyhodil ho i s kostkami na ulici.

„Okrad's mne!“ zuřil za ním. „Ztenčil's mně měsíc, šejdíři, ale spaní's mně nevrátil! Běž, ať tě chrti moji neroztrhají!“

„Pane kmotře,“ uklonil se šašek, „raďte odpustit, neraďte vědět co mluvíte! Že jste posud nespál, toť ovšem pravda. Je-li tím ale dokázáno, že konečně byste přece nebyl spal? O, ukonejšil já už jiné pány, nežli vy raďte být, a — spí podnes tiše a hluboce! Kdybyste jen byl drobet trpělivosti míval, bylo by neušlo též vám! Hledte: polovice vašeho jmění byla již má: o druhou, aby vám pokoje dala,

byl bych se také postaral! Ale tak — komu není rady, tomu není pomoci! — Zneuznáváte mne docela, pane! Ale proto přece, odpouštím vám! Neboť přijde doba, že uznáte, že veselý rádce váš — měl pravdu!“

Na to udělal kotrmelec, a jako by ho byl vítr unes' i s kejklíři, zpěváky a s děvčaty.

Ubohý vrátil se do světnice, vrhnul sebou na nešťastné lože, a ponořiv se v přemýšlení o své bídě, neodvažoval se už ani doufat, že vyslaní na všechny strany poslové něco pořídí.

Nedlouho tak ležel, když najednou jeden z mouřenínů, div že nevyrazil dveře, vběhl do světnice.

„Pane princi,“ volal „honem, vzhůru! Jsou tu páni, kteří se na vás ptají, velicí páni! Právě před chvilkou přistála jich plná loď!“

„A jací páni?“ tázal se obilník.

„Abych řekl, — věru nevím, ví-li to čert anebo pán bůh! Před nimi, za nimi, vedle nich, pod nimi a nad nimi — všude plno křížů, zvo-nečků, kropáčů a kadidel! Podívej se!“ ukázal

oknem. „Právě se řadí v průvod, a to bez pochyby zrovna k tobě!“

I díval se obilník oknem na břeh, a spatřil nesčíslný skoro zástup popů, kaluděrů, archimandritů a biskupů, kteří jsouce přioděni do největšího ornátu, dlouhým procesím rovnou cestou k statku jeho mířili. V čele kráčel sám patriarcha cařihradský.

„Co as ti tu chtějí?“ myslil si. „Ale jsou to služebníci boží, protož slušno, bych jim šel vstříc a je uvítal!“

Vyšel přede dvory, a oni zvoníce, zpívající a kadíce zatím byli dorazili k němu.

„Milý synu,“ objal patriarcha obilníka a líbal ho na obě tváře, „nejšťastnější to života mého chvíle, v níž milostí boží mně dopřáno shlídnouti tě! Neboť doslechnuv o neslýchaném množství statku pozemského, jímž nevyčerpatelné milosrdenství páně tě obdařilo, ale také o úmorném zkoušení, které na tebe dopustilo, neopomenul jsem ihned svolati všechny bratry své v bohu, a hle tu nás u tebe: předně abychom k zázračnému požehnání páně vyslovili

ti své a celé svaté církve blahopřání, a za druhé, útěchou, a možno-li pomocí ti přispěli! Vždyť nás znáš a víš, že jakožto nehodným služebníkům božím jest nám úkolem předním, choditi za hořem lidským, vyhledati je v postranném úkrytu, dopátrati se jeho příčin a odpomoci mu, kde pomoci lze. I víš také, jak rádi a s jakou obětavostí úkol ten vykonáváme, všímajíce si ponížených a nestraníce se vznešených, nevynášejíce se nad chudobu a nepovrhajíce bohatstvím!“ A tak dále až na tři krále!

I polibil obilník patriarchovi lem pláště, zpravil ho o všem, co a jak činil, aby ztraceného spaní zase nabyl, a končil vzdechnutím: „Mně, ach, už pomoci žádné není!“

„Ovšem,“ zavrtěl patriarcha hlavou, „zlá tě to věc! Ale není divu! Kdo za bludy chodí, pravdy jakživ nedojde. Ale čemu dosti se nadiviti nemohu, jest to, že muž tak vznešený, tak učený, tak moudrý a pobožný, jako jsi ty, nemyslil hned na nejbližší, na nejsnadnější, ba

na jedinou pomoc, které smrtelníku vůbec lze dostati!“

„A ta je?“ tázal se obilník pln radosti, že snad přece dojde, po čem tak dlouhou dobu již marně baží.

„U nás, milý synu,“ ponaučil ho patriarcha, „ve svaté církvi! Pročež, synu, poslouchej, co ti poradím! Především — založ klášter na tolikéž kaluděrů, co do roka dnů, a ještě na jednoho přes to, — k vůli rokům přestupným. Za druhé založ pro každého z tří set šedesáti šesti kaluděrů obстойnou nadaci, z níž slušně a bez starosti žíti by mohl. Za třetí pak — neopomeň každého z biskupů, jenž tu se mnou přišli, obmysliť slušným stolným, každého archimandritu dostatečným sklepným, a každého popa aspoň novou klerikou s půl stem dukátů v každé kapse; i pomodlí se za tebe každou noc jiný znás a uvidíš, budeš spát jak svatý Jakub pod řebříkem nebeským!“

„Co ten svatý otec mně radí,“ prál obilník sám sobě „zdá se mi moudré! Zlata mám dost, poslechnu tedy!“

I zval na to patriarchu i se všemi biskupy, archimandrity a popy do domu, častoval je nejlepším jídlem a pitím, obdařil každého zvlášt nejskvostnějšími dary zlata a drahokamů, i dal jim na loď naložit zlata tolik, že netoliko klášter jeden, ale deset z toho založiti a hojnými nadacemi zaopatřiti by byli mohli.

Odepluli, obilník si lehnul, — očekávané spaní však se nedostavilo; ba trápilo ho nespání i pokoušely ho starosti, strachy a úzkostné myšlenky ještě víc než jindy.

Vstal, bloudil po domě a po dvorech jako strašidlo, proklínal patriarchy, archimandrity a popy, zatracoval neřeknu co a — odpust pán bůh hříchy — koho, až pro mdlobu a závrat už ani klení se mu nedařilo.

Když tak více než po tři neděle oka nebyl zamhouřil, tu v noci jednou, — byla to krásná noc měsíčná — nevěda co si počít, otevřel okenice a s lůžka ven se díval na moře, jak na něm kolíbají se lodě, jakoby dítko usnulá v náručí matčině, a s výše nebes měsíček na ně se dívá tichý a radostný jako otec. Tu najednou

bylo mu, jakoby měsíček odvrátiv se na chvílenku od dřímajících na moři dítek, obrátil se k němu a s úsměvem útrpným na něho zakývnul a řekl: „Je mně tě líto, člověče, srdečně líto; neboť znám to hoře, které tě trápí! Jsem po mnohý rok již hlídačem nebeské té oblohy, a přihlížím také tak někdy drobet na tu vaši zem dolů! Pozoroval jsem již mnohého, že noc probděl v starostech, v žalu, v slzích, a viděl jsem málo kterého, že ji přebděl v radostech. A i tomu přišly slze, jen že později! Vím tedy, co jest nespáti, a pro to mně tě líto! Kdybych měl kdy, slezl bych k tobě dolů, možná že bych ti pomohl, aniž bys mi to musil oplatit; ale v noci nemohu, a za dne mám jinde co dělat. Lituji proto, že ti nemohu říci, než: neklej, nezoufej, nehledej! Neboť co's ztratil, to mezi poklady nenajdeš, za poklady nevyměníš! Komu naděleno, má to darmo . . .“

„Ó, milý měsíčku,“ pomyslí si obilník, „ó jak od srdce rád bych všecko za to dal, co bys na mně žádal, neboť jsem boháčem nad

boháči a nepotřebuji od žádného nic zadarmo!
Žádej tedy, mluv . . .“

Měsíček ale stáhnul si černý oblak do čela, neřekl nic, a obrátil se zase k dítkám svým na moři.

„Tu to máš!“ vzdychnul obilník. „I ten měsíček, jediný, který spravedlivě ke mně mluvil, obrátí se ode mne, a nechce se mnou nic míti! Jsem bohatý — jsem princem, a nyní, když bych žiti mohl jako car, aniž by třeba bylo prstem hnouti, — nyní nemohu se z toho ani těšiti a to pro ten drobet mizerného spaní, jež každý žebrák má zadarmo!“

I záryl se hlavou do podušek a plakal jako dítě.

I co se ještě divotvorců u něho blásilo, že mu pomohou, nepustil už žádného k sobě a vůbec živého člověka nechtěl ani vidět. Seděl celé noci, počítal dukáty anebo záviděl papouškům, jak na zlatých přičkách tak blaze spějí, a utíkal se ve dne, aby živou duši nepotkal, do skalných samot a do nejhlubších lesů.

I stalo se jednou, že chodě časně ráno krajem vysokého úskalí a rozvažuje u sebe o přenešťastném stavu svém přemýšlel právě, ne- učinil-li by nejlépe, kdyby skočil se skály do řeky, která v hloubi dole hučí. Tu pojednou se mu zdálo, jakoby z daleka bylo slyšeti tepot.

Stanul, poslouchal.

I bylo, jakoby někde mlátili.

Obrátil se, šel dle hlasu, — šel, až octnul se před mlatem, na němž starý muž se ženou a dvěma dcerami pšenici mlátili

„Pomáhej pán bůh!“ zastavil se.

„Dejžto pán bůh!“ poděkovali se mlatcové a mlátili, nevšímajíce se ho, dále.

„Měli bychom se znáti!“ počal po chvílce obilník zase. „Zdá se mi, jakobychom se byli kdosi viděli!“

„Možná...!“ odvětil starý hospodář.

„A nemýlím-li se,“ pokračoval obilník, „bylo to u mne!“

„Snad!“ prohodil hospodář.

„A jak se ti daří, příteli?“ tázal se obilník.

„Inu, když pán bůh zdraví dá,“ odpověděl mlatec, „dobře! Mám pořáde práce dost a chvála pánu bohu, dobré spaní!“

Tato odpověď obilníka zarazila. „Muž ten,“ prál sám sobě, „zdá se, zná mne lépe nežli já jeho...!“ a sednul si na kámen před mlatem.

„Járku!“ obrátil se zase k pilnému hospodáři, jenž zatím s hůry nový snop byl snes', a zase mlátiti počal. „Járku, kmotře, stran toho spaní! Jak že's to povídal...?“

Ptal se ho proto jen tak jakoby mimochodem, že prozraditi se nechtěl, an se obával, aby i tento ho neoklamal.

„Já?“ krčil mlatec ramenem, „já nepovídal nic!“

„Inu,“ doléhal obilník, „myslím stran toho dobrého spaní, které si tak tuze libuješ! Jak že to začínáš...?“

„Jak že to?“ mlátil hospodář dále. „Nikterak! Já jen neustávám!“

Vida, že na ten způsob na nemluvném mlatici ničeho se nedoví, vypravoval mu všechno

do podrobná, co a kterak bylo a se dálo, ne-
taje ničeho, ani kým a oč byl ošizen.

„Nevěřím už sice žádnému;“ končil, „přece
abych se neprohřešil proti bohu, chci zkusit
ještě tenkrát! Rci tedy! Cokoli si přeješ, dám
milerád, pomůžeš-li mně, abych zase spal...!“

„Není nic snadnějšího!“ přestal hospodář
s mlácením. „A nad to nejen že to státi ne-
bude nic, ale vyděláš si ještě...!“

„A kterak to...?“ podivil se obilník.

„K tomu,“ pravil hospodář, „nemám teď
kdy! Řeknu ti to večer, chceš-li posečkat! Ale
aby ti čas ušel,“ přinesl z kouta cep a podal
mu ho, „na, tu pro zatím malou hříčku! Po-
máhej nám domlátit! Došla nám v truhle mouka,
a mleli bychom rádi zejtra!“

Obilník princ změřil sice hospodáře podi-
vína od hlavy až k patě, jakoby na něm byl
žádal, aby drtiny polykal. „Já,“ myslil si u
sebe, „boháč a princ zlaté země, já — a mlá-
tit?“ Ale vida, že hospodář na tom stojí, smál
se a myslil si: „Co škodí? Zkusíme toho!

Vždyť o jednu nebude zle, a na cti nám snad také neubude!“ I chopil se cepu a mlátil.

Z večera, když se navečeřeli, vedl hospodář hosta do komory, vysázel na stůl pět trojníků a prál: „Na, tu dnešní tvůj výdělek...! A tam,“ okázal na otep slámy, „tvé lože!“

Obilník vida pět ušpiněných trojníků a v koutě otep slámy nevěděl, má-li se smáti anebo zlobiti. S chutí byl by surovému muži pěští něco na tvář napsal, kdyby mu nebylo napadlo, že na něm ještě něčeho dovědět se musí, čeho by pak snad už se do smrti nedověděl.

„A jak s tím,“ tázal se ho, „cos mně slíbil, že mně večer řekneš . . .?“

„Neměj žádnou starost!“ těšil ho hospodář. „Jsem nyní unaven, sotva že udržím se na nohou, už abych ležel! Doviš se zejtra ráno, a to zajisté . . .!“

Dal na to dobrou noc a šel.

I nezbylo tedy obilníkovi, leč volky nevolky uložit se na milou slámu.

I jen lehnul, zamhouřil oči, rozchrápal se tak nahlas, že nad ním strop se třásl a že ku-

řata za dveřmi leknutím utíkala z kurníku na tu noc jinam.

Blížilo se již poledne, když procitnul. A možná, že by ještě se nebyl zbudil, kdyby slunečko děravým stropem nebylo mu pálilo zrovna do očí.

Hodnou chvíli musil se pamatovat, kde je. Škrábal se ze slámy, otrásl, natáhl se a bral se ven na mlat, kde hospodář se ženou a oběma dcerami již třetí mandel domlátili.

„Muži,“ prál, „to jsem si pochutnal! Zaplat ti to pán Bůh! Jsem jako znovuzrozen! Nyní pro boha tě prosím, řekni, jak's to udělal, abys mi k ztracenému spánku zase dopomoh'? Našel's ho, anebs snad jsi mně ho unes' . . . ty?“

„Ni jedno, ni druhé!“ odvětil mlatec. „Když jsem tehdáž k tobě přišel a pšenici ti prodával, byl's ještě prostým obilníkem. Kupoval's obilí, rozvážel's je po světě a bylo ti při tom dobře. Proto ale nepovrhnul's vlastní svou hrudou! Vzdělával's ji, oral's, zaséval, žal a mlátil. Od té doby ale, co's se stal boháčem a princem

nedbal's o nic, leč aby z nesmírných pokladů žádný ti ničeho neukrad'. Práce nechal's, rukou ani's nehnul. I proto od té doby žádného spaní neměl's! Za zlato, milý příteli, dostaneš vše, jen ne po smrti království věčného a za živa království zemského — spaní! Kdyby tomu tak nebylo, věř mi: i já bych byl dovedl plouti do zlaté země, o které jsem ti tehdáž vypravoval!“ — — —

„Jagodo . . .! Deset dukátů . . .!“ ozval se v tu chvíli nedaleko mocný hlas. Pocházel z prsou Petra Roganoviče, jenž probudiv se právě, rozpínal rámě, jakoby milenku obejmouti a přešťastnou zprávu o svém pořízení v Dubrovniku jí sdělití chtěl.

Ale divil se, že jí tu není, mnul si oči, ohlížel se, spatřil nás a mezi námi ji; skočil s kukuřicového lože a vrávoral k nám.

„Nuže, Petře!“ tázala se teta Jefemia. „Jak jsi se vyspal . . .?“

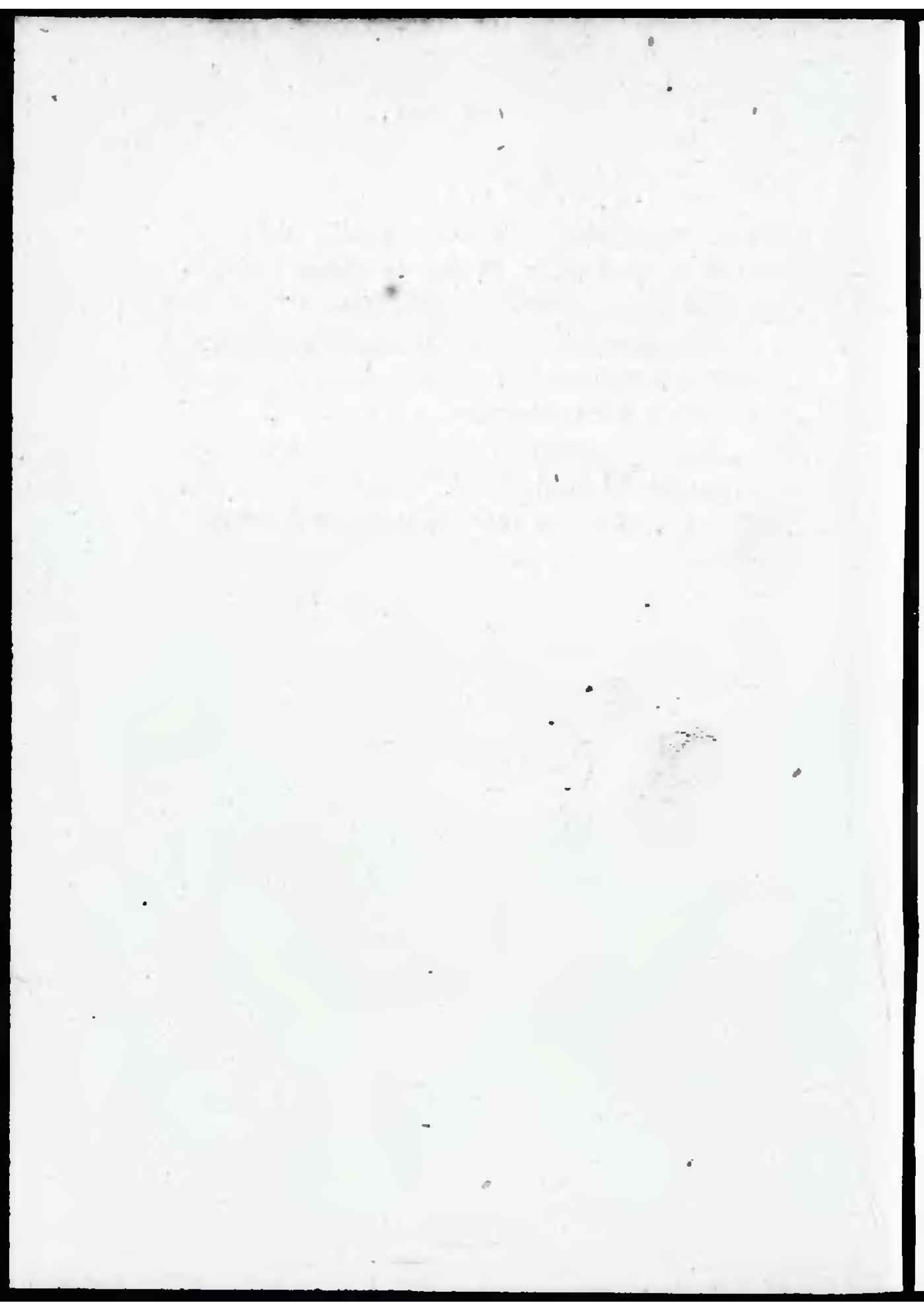
„Špatně, teto! Špatně!“ zívnuł Petr a natahoval všechny údy. „Pořádě se mi zdálo o těch sakvalentských deseti dukátech: tu že jsem je

ztratil, tu že mně je někdo ukrad', tu že Jagoda mne už nechce, že prý je chudá a já bohat a že proto k sobě se nehodíme!“

„Pro pána boha!“ vzkřikla Jagoda radostně. „Deset dukátů dostal's? Tolik peněz, a samé zlato! Co s tím počneme . . .?“

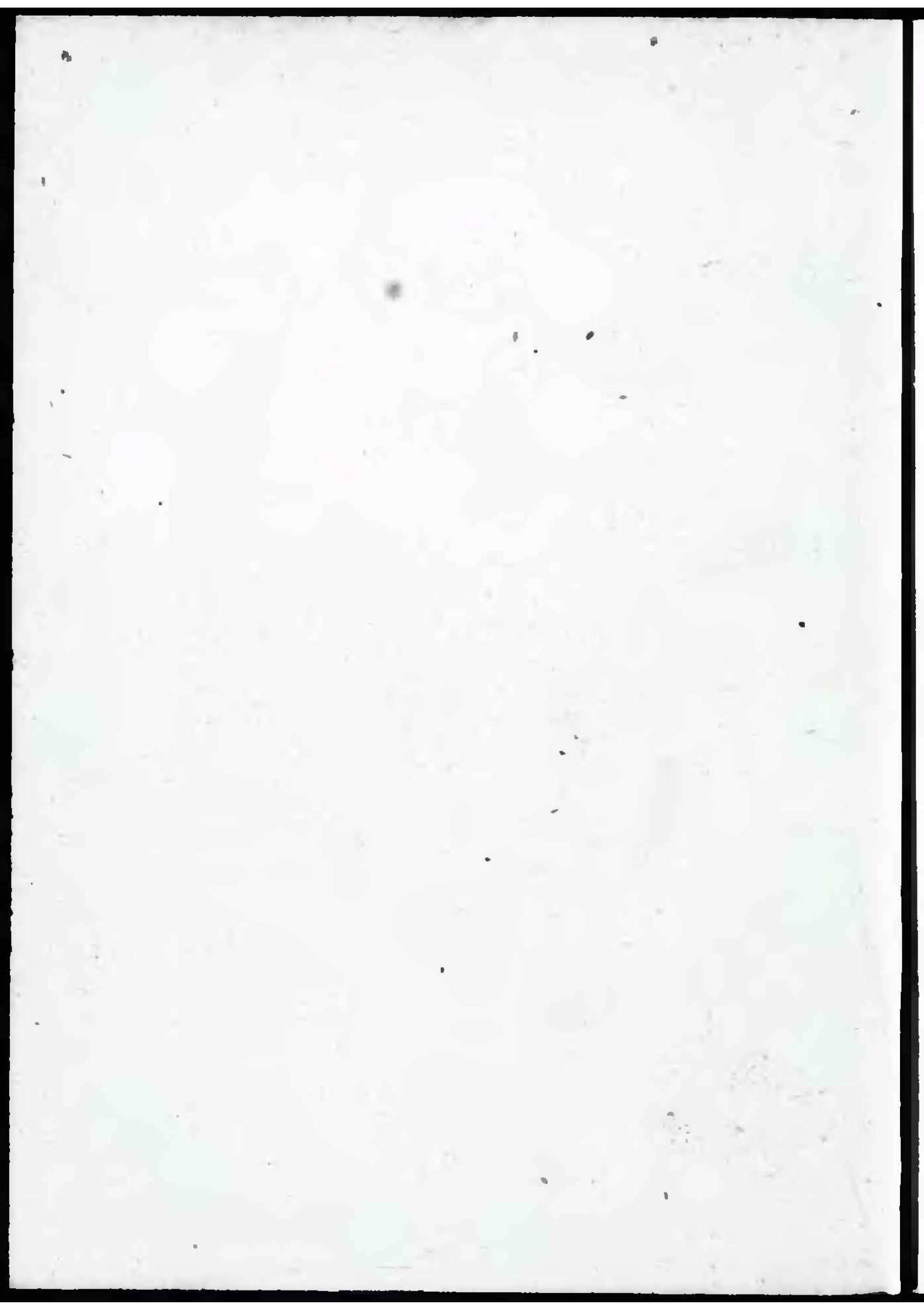
„Kéž by už byly v měšci páně popově a v kapse páně kostelníkově,“ objal Petr Jagodu, „a ty mojí, abych se zase jednou dobře vyspal!“

IV.

ZABORAVILAC.

Jednou plul mladý plavec krajem moře; totiž plul: seděl v loďce s hlavou skloněnou, ruce položeny v klín, ponechal vesla pěnám, aby jimi si hrály, a loďku vlnám, aby ji nesly kam chtějí.

I hrály si pěny vesly.

Čiperná to čeled', ty pěny: neustále se hýbou, vždy jsou rozšafny, ve dne v noci klidu si nedají. Sotva na dně dole mohutný Talas, vladař říše mořské, se odebral do křišťálového paláce, aby na koralové pohovce si odpočinul, — hned je máš na povrchu vod, plna jich hladina mořská: smýkají se, chápou se všeho, co se jim namane, a čeho se chopí, to jim vítanou hříčkou: tu kus řasy, tu ztracená

z lodě tyčka, tam mrtvola utonulého kulíka, jíž slavný chystají pohřeb; hrají si s paprsky slunečnými, se září měsícovou, šeptají, zazpívají podivné nápěvy, povídají si pohádky o mořských pannách, zabloudilých plavcích, ztroskotaných lodích, — těm kdyby člověk rozuměl! Avšak umějí také pánu a hospodáři svému býti po ruce, hrozí-li mu návštěvou zlá tchyně jeho, bouře. Pokud jen hrozí, jsou tichy, shluknou se jen a pozorují, co bude. Pokud Talas staré hubařky si nevšímá, zdržují se. Nedá-li si ale ta stará říci, přizene-li se násilím na zetě s hejnem černých mračen, štve-li naň vzteklé chrty vichry, mrští-li po něm palicemi hromovými a ohnivými metlami, a zdvihne-li se na to dobrák rozdrážděný zeť, hází-li té své tchyni bouři do tváře vrchy za vrchy pobouřených vod, pak jsou i ty pěny jako přeměněny. Rostou, valí se syčíce přes všechny vrchy, skáčou přes vlnobití do oblak, perou se s vichry, tlukou břehy, lámou úskalí, a neupustí, dokud ta babice i s tou divokou chasou se neuklidí.

Ale dnes je den krásný, tichý. Daleko široko nevidět živé duše, po celém obzoru nespátrít plachty. Chopily se tedy milé pěny vesel našeho plavce a běhaly po nich nahoru dolů, houpaly se, podlezly, přeskakovaly, jako na návsi veselá mládež přeskakuje trámy.

Ale náš plavec seděl všecek jako ponořen v smutné rozjímání a nevšímal si ničeho.

I nesly tudíž vlny loďku kam chtěly. Neboť ošemetná to chasa, ty vlny. Vládneš-li jim rukou a pevným veslem, podrobí se vůli tvé, nesou tě, kam ti libo, od jednoho konce světa do druhého; ale pustíš-li je z moci své a nedohlédneš-li k nim, pak ony vládnou tebou, svedou tě s cesty a než jsi se nadál, vrazil's na mělčinu, vězíš v úskalí, octneš se zabloudilý v končinách, na něž jakživ jsi nemyslíl.

Jinak bylo by neušlo ni našemu plavci, že loďka se vysmekla z obvyklé cesty a že kolísala se již neznámými proudy a to tak daleko břehův, že byly už jen jako mlhavá čára. Mysl jeho bloudila, bůh ví kde a jak daleko tam za tou mhou, za těmi horami hercego-

ckými anebo dolinami bosanskými, kdežto on ploul v samotě mořské a stále vzdýchal „ach!“ a na to zase „ouve!“ nejinak, než jako by byl na pašeti skaderském právě prohrál půl Albanie.

A když tak ploul, a když tak vzdychal, zdálo se mu najednou, že se loďce v zadu přitížilo.

„Co to? Snad ta skořepina se mnou se nepřekotí?... Či to chňape po mně nějaký žralok?...“

I obrátí se a zarazí, an uviděl, ne sice hltavého žraloka, ale krásnou pannu, bílou jako ranní pěna, s očima jako lůno mořské, s vlasy jako předené zlato. Do pola byla pod vodou, do pola z vody vystouplá a jednou rukou držela se loďky, druhou hladila vlny.

„Pro všechny svaté!... Odkud jsi se tu vzala?... Co na mně chceš?... Jsem chudý plavec, živím starou matku....“

„Vím to, a znám tě! Říkají ti Ljubirad a přezdívali Zaboravilcem. Pocházíš od Trogira z rodiny zahradnické, zahradničil's až

do nedávna sám, sloužíš teď za plavce u bohatého loďáře nedaleko Budvy...!“

„Ano...“ a mladý plavec chvěl se jako plachta ve větru, „říkají i taktéž přezdívali!.. Ale neznámá panno, kdo jsi ty...?“

„Já,“ prohodila, „jsem sestra Talasova, mořská panna, jedna těch, jimž říkají ochechule...!“

„Pro umučení boží...!“ křiknul mladý plavčík. „To's jedna těch, jež svádíte mladé hochy s cesty, je halíte v mlhy, a pak dolů táhnete do mořských hlubin...! A kde to jsem...?“ pravil a ohlídl se. „To neznámé vody... neznámé proudy...! Vždyť jsem již zabloudil...!“

„Vidím, že se mne bojíš, ale nemáš proč! Jde ovšem o nás pověst zlá. Ale není tak zlé, ani vše pravda, co povídají! Jsou ovšem, na něž máme nalíčeno, nevěrníci, utrhačové, buřičové, křivopřísežníci, nevděční synové, a běda jim, dostanou-li se do našich kruhů! Než máme též oblíbence. Jim přejeme, je chráníme, jim radou i skutkem pomáháme. A ty's jeden

z nich! Pročž sedni si, nic se mne neboj, povím ti, proč jsem za tebou se pustila!... Seděla jsem," pokračovala, „tam mezi úskalím na výsluní a sbírala si skořápky do vlasů, když z dále slyšela jsem stenání a bědování. Poslouchala jsem a poznala tě podle hlasu. Naříká-li, myslila jsem si, má proč, podíváš se k němu! I plula jsem za tebou, a hle, tu jsem a jestliže v mé moci, bych ti pomohla, musíš mně důvěřovati, ničeho přede mnou nesmíš tajiti!... Teď, milý Ljubirade“, a vyhoupla se k němu do lodky a sedla si vedle něho, „pověz, proč hořekuješ...?“

„Ach...!“ vzdychnul si mladý plavčík. „Neštěstí přenáravné, ukrutné, nekřesťanské! Rád bych se ženil, a nikterak to nejde“...

„A čím to...? Což tě žádná nechce? Vždyť jsi hoch švarný, veselý, dobrý...!“

„Což to!“ odvětil mladý plavčík. „Chtělo by mne jich tolik, že bych se moh' rozdělit na samé kusy, a nestačilo by! Ale ta v hlavě,“ okázal na čelo, „tu to vadí, v té nešťastné hlavě! Ach, už abych jen nůž vzal, a sobě ji utal..!“

„Bylo by jí škoda...!“ zasmála se mořská panna.

„Já bych jí nelitoval! Než takovou hlavu, raději žádnou...! Ó, kéž bych měl jen tolik paměti, co ten blomec ve vodě, měl bych už dávno nejkrásnější ženušku pod krovem! Ale tak pochovají mne již jako starého mládence...!“

„Pán bůh rač chránit...! usmála se panna.
„Tak zle nebude!“...

„Ach, je už zle! a nebude jinak, nevezme-li to s mou zapomněnlivostí konec, a to brzy! Neboť, ne žeby mně štěstí nepřálo! Nabízí se mi jedno přes druhé! Avšak když na to dojde, zapomněl jsem jedno, po druhé něco jiného, a kdyby do mne kladivy mlátil, nemohu se upamatovati, a... není z toho zase nic! Slyš a řekni, je-li na té zemi většího ubožáka nade mne! — Není tomu čtvrt leta, prál ke mně starý námořník: „Ljubirade, vím, že bys rád se oženil. Vydám se zejtra do Arabie, sdělím ti, než odjedu, něco, čím se potěšíš. Tam a tam — udal mi město a krajinu — je děvče, krásné jak jarní ráno, bohaté jako královna karamán-

ská, říkají jí —‘ nevím už kterak. ,Vypravoval jsem jí o tobě, zaklela se, že raději se utopí v slzách, než by šla za jiným. Jdi, ucházej se o ni, dají ti ji rádi!’ I nechal jsem všeho a pustil se za ní. Ale nedošel jsem hranic, už bylo zle. Stál jsem u rozcestí a nevěděl kudy. Ptal jsem se na dívku; odpověděli: ,Mnoho dívek toho jména!’ Ptal jsem se na rodinu; odbyli mne: ,Mnoho rodin toho jména!’ Ptal jsem se na město; vysmáli se mně: ,Mnoho měst toho jména v rozličných krajinách! Nevíš-li krajinu, těžko poradit!’ A kdyby mne byli zabili, já na krajinu nemoh’ se upamato- vati! Vrátil jsem se domů, schoval se za pecí a plakal nad sebou a pro ubohé děvče, které už asi zatím v slzách se utopilo. — Sotva jsem podíval se zase mezi lidi, tu — nejsou tomu dva měsíce — potkal jsem starou ba- bičku. ,Jsi bledý, hochu!’ prála. ,Soužíš se, rád by’s se ženil. Nu, neškodí, pomůžu ti! Vím o krásném děvčeti, roztomilém jak jarní květ, bohatém jako sám žoldán pán. Jdi, ucházej se o ni, dají ti ji rádi!’ Řekla mi všechno kde

a kdo, i nemeškal jsem, vydal se za dívkou, vštípil si vše v paměť a opakoval cestou bez ustání. Dostal jsem se do krajiny, doptav se jí u rozcestí bez nesnáze. Ale dál jsem se nedostal. Sotva jsem hranice překročil, zase nevěděl jsem, kam se obrátiti! Ptal jsem se na dívku, odpověděli: „Na sta dívek toho jména!“ Ptal jsem se na rodinu, odbyli mne: „Kopa rodin toho jména! Nevíš-li město, těžká rada!“ A já, kdyby mne byli utloukli cepy, nemoh’ na město se upamatovati! Bral jsem se domů, schoval se do starého korábu, a naříkal na svou nešťastnou hlavu, až i ty staré plachty nade mnou bědovaly. — Sotva jsem zase mezi lidi se podíval, tu — nejsou tomu tři neděle — na drahách nedaleko břehu je pastucha u stáda! „Dobře, Ljubirade, že jdeš!“ zavolal. „Čekám tu na tě už od včerejška! Včera, když jsem stádo sem dohnal a sednul si tu pod olivu, usednula si na ni vlaštovka. „Ljubirade! Ljubirade!“ volala. A já jí na to: „Marné volání, jehož hledáš, není tu. Odešel, žádný neví kam, a kdo ví, kdy se vrátí! Chceš-li mu něco, řekni

mně; až přijde, vyřídím to!“ „Řekni mu tedy, že tam na Bosně v tom velikém městě Sarajevu naň rozmilá dívka čeká. Aby si pospíšil a o ni se ucházel, že mu ji dají!“ Na to řek' mi pastucha jméno dívky i rodiny, a já běžel rovnou do Bosny, a dorazil do Sarajeva. Než sotva jsem vkročil do města, už zase zapomněl jsem jméno rodu, a kdyby mně byli svlékli s kůže, nemoh' jsem se upamatovati. Obrátil jsem se tedy domů, proklínal tu nešťastnou hlavu a umínil si, že toho ženění nechám. Tu — není tomu týden — před chýší spravoval jsem plachty; i šlo tam tudy devatero děvčat, jako by z večera se procházely a pro rozkoš si zpívaly:

V Bělehradě u Tomićů
Veliká je zahrada,
V té zahradě pomorancík,
Pod ním dívek hromada.

Pod ním dívek hromadička,
Devatero sestřiček,
Pletou z vonné basaličky,
Z růží sobě věneček.

Komu, sester devatero,
Věneček ten pletete?
Pleteme ho té jediné,
Pro niž ženich přijede!

Ženich ten je mladý plavčík,
Ljubirádek z Trogira,
A nevěsta sestra naše
Roztomilá

Nebylo pochyby, týkalo se to mne! Myslil jsem si tedy: I co! Zkusíš ještě jednou! Nepovedlo se po třikráte, povede se po čtvrté! Vštípil jsem si to v paměť, a letěl jsem, abych nezapomněl. V Bělehradě jsem se doptal Tomićů. Uvítali mne rodičové i bratří, a že dívku rádi mi dají, jen abych šel do zahrady, a podal jí jablko. Sotva jsem do zahrady vstoupil, zle bylo! Předě mnou devatero dívek, jedna krásnější než druhá, a já . . . nešťastník zapomněl jméno děvčete, za nimž jsem přišel, abych si je namluvil. Stál jsem tu nevěda co říci, co si počítí. Děvčata dívala se na mne, já na ně, a rodičové i bratři na ně i na mne. Nepro-

padnul-li jsem se tehdáž horoucí hanbou, nepropadnu se jakživ! „Co na nás chceš?“ ptala se děvčata. „Přišel jsem pro tu svou nevěstu!“ — „A která z nás je tvá nevěsta?“.. — Inu, kdybych já to byl věděl! Kdyby mne byli rozpárali, nemoh' jsem se na jmeno upamatovat!.. Co dále se událo, milá panno mořská, uhodneš! To prý je krásný ženich, který ani neví, která z devíti sester jest ta jeho, a vyštvali mne ze zahrady a z domu! Vrátil se včera domů, sednul jsem si na loďku a pustil se mořem, ať mne ponese kam chce!“

„Uznávám, milý Ljubirade,“ pravila panna mořská, „žes politování hoden! Však nestává se ti v nejmenším křivda, přezdívají-li ti — Zaboravilců, neboť zapomněnkem jsi skutečně, že na světě ti není rovna! Než proto nezoufej! Vímt i já o dívce, a tu dostaneš-li, máš náhradu za všechny, jež na štěstí jsi nedostal. Neboť ta první byla by ti umřela do roka; ta druhá má zlého bratra, ten by tě byl do roka zabil; třetí je klepna, byla by tě rozvedla do roka se všemi sousedy; ta čtvrtá je všech nej-

hloupější a druhé sestry by tě soužily. Avšak dostaneš nevěstu, učiníš-li, jak ti řeknu . . .“

„Tot hezké!“ řekl mladý plavčík. „Pakli by ale zase tuto“ — ukázal na čelo — „vadilo, co po tom . . . ?“

„Vzpomeň si na mne,“ těšila mořská panna, „a zašeptej :

Ať jsi, kde jsi, mořská panno,
Ochechule,
Nedej, by se podařila
Vrahu vůle!

A vyvedu tě ze všeho! Teď slyš . . .!“

„Nuže, staniž se vůle páně ještě jednou . . .!“ zasténal mladý plavčík.

„Víš,“ jala se panna vypravovati, „o Soluni. Slavné a krásné to město, a v tom městě zámek ještě krásnější, a v tom zámku panna, již co do krásy pod božím nebem nic se nevyrovná. Jest jediná dceruška náměstka carova, vladaře to velmožného a nesmírně bohatého, ale i na sebe i na dceru nemálo pyšného. Měl totiž s rodinou i v manželství neštěstí. Po šestkráte se oženil, každá manželka obdařila ho

po roce dceruškou, a každou pochoval po porodu do téhodne i s dítětem. Když oženil se po sedmé, šel na koráb, doplul vašich břehů, šel do hor a radil se s vílou, pro mouďrost v takových věcech vyhlášenou. A ta poradila mu koření, toho aby manželka užívala, že bude pak živa ona i dítě. A mladá náměstkova šťastně porodila a i s dítětem zůstala na živě.

„Ta naše dívčinka jako konvalinka,
To naše děvčátko co růže poupátko,
Ta naše dceruška co vílina družka!“

zpívaly ji nad zlatou kolébkou ženy. Začez také při křtinách pro ni vymyslili jmeno „Nelagany“; „neboť“ — prál šťastný otec — „dá bůh, zachce-li se někdy komu ucházeti se o ni, snadné to nebude!“ A pravil-li takto, věděl ovšem, že jednu chybu krásná Nelagánka přece měla, a — má posud! Malá to sice chybička, kdo o ní neví, do smrti prý by ji neshledal; ale — přece chyba. Jaká to chyba, neví na tom světě kromě otce a matky žádný, anať pochází z onoho koření, jež víla matce byla poradila. Neboť jakmile otec chybu na dcerušce spozo-

roval, dal tu hodinu bábu i se všemi ženami, o kterýchž se domníval, že toho vědomost míti mohou, v zálivu utopiti. Rovněž po křtinách utopil kněze, žáky, kteří při křtu zpívali, kostelníka, který držel žaltář. Nejinak udělal kojné, pokud děvčátko se kojilo, nejinak chůvám, pokud se chovalo. Nesměli nikomu ji dát vidět, žádného k ní připustiti, nesměli ji odhaliti, koupati; to náměstkova sama obstarávala. Po několika dnech již velel jim náměstek, aby na břehu pro dcerušku sbíraly škořápky; a tu přiskočil sluha, dal jim na krk kámen a vrhnul do moře. O nic lépe, když Nelagana vzrostla, nevedlo se družkám, jež s ní si hrály. A když byla na vdaní, vyslal náměstek posly, aby všemi končinami světa prohlášení činili takové, že dcera jeho Nelagana, jež platí za nejdokonalejší světa krásu, jednu vadu má; on že jakožto poctivý otec nechce šiditi, a pojmuti ji za manželku bude jen tomu, kdo tu vadu uhodne. Kdo však by se hlásil a neuhodne, tomu se stane, jak vůbec v takových pádech se stává. I hlásili se z počátku mnozí,

jedni pro krásu bohaté, druzí pro bohatství krásné nevěsty. Však za nedlouho nehlásil se žádný. Neboť žádný vadu neuhod', i proměnil náměstek, jenž také jest mocný čaroděj, jednoho na ještěrku, druhého na žábu, třetího na štíra a na všelijaké potvory, jimiž zůstanou, dokud Nelagana se neprovdá. Totě tedy, milý Ljubirade, dívka, o niž, myslím, abys se ucházel . . . !“

„A pro pět ran . . . !“ spínal mladý plavec ruce. „Já — a ucházeti se o takové děvče! Já a uhodnouti . . . ! Ne, milá ochechule!“

„Nestrachuj se!“ těšila ho. „Uhodneš! Postarám se o to, neopustím tě . . . !“

„Inu . . . !“ rozvažoval mladý plavčík, „snad nejde o hrdlo! Při nejhorším stanu se ještěrkou, a to lépe, nežli býti starým mládcem, který nedostal ženu proto, že neměl paměti!“

„Zkus to!“ řekla panna mořská. „Ale přede vším nebud' prchlý, skoumej, přemýšlej, pak jdi a mluv . . . !“

Pak vrhla se do moře a zmizela.

I chopil se na to mladý plavčík vesel, plul domů, a s kupeckou lodí pak do Soluni, kamž brzy se dostal.

V Soluni tu dobu panoval velký zármutek. Před týdnem pochovali náměstkovou, v noci na dnešek náhle zemřel náměstek. A náměstek dceři své zůstavil dědičné náměstnictví s tím doložením, aby jinak se neprovdala, leč jak ustanovil.

Dověděv se toho plavčík, myslil si: „Nezbývá než posečkati, až po smutku! Ale což, kdyby zatím někdo tě předešel . . . ? Podíváš se pro všecko do zámku a svěříš se tam někomu.“ I bral se do zámku.

Jakmile vkročil do vrat, ačkoli vše bylo plno hodnostů na schodech, hemžilo se mu kolem nohy ještěrek, žab, štírů a potvor hejno takové, že nevěděl, kam postavit se, aby je nepošlapal.

„Znám vás!“ pravil. „Chcete mne vystříhati, snad i prositi, abych z vazeb těch vás vysvobodil! Díky vám! Dám si pozor! Chcete-li však nápomocni býti mně i sami sobě, hleďte,

by krásná Nelagana se dověděla, že tu jsem, že chci se o ni ucházeti, a že dostavím se, jakmile odbude smutek!“

Na to bral se ze zámku, procházel se krajem moře a přemýšlel, jakým způsobem by se dopátral tajemství krásné Nelagany, čím by se živil, neboť neměl v kapse leč dvou denárů, a s tím člověk daleko nedojde.

Ptal se semotam. Poznal však, že to nikdo na zemi neví, leda ovšem onen na nebesích, a že učiní tedy nejlépe, nechá-li toho poptávání, jímž by se prozradil.

A žef i ty dva denary byly už ty tam, vyhlídnul si nedaleko břehu malý ostrůvek, zařídil si na něm z proutí a chrástí budku, před ní malou zahrádku, chtěje se živiti pěstováním a prodejem květin, v nichž se znal.

I osázel záhon vedle záhonu nejkrásnějšími štěpnými růžemi, vonnými karafiáty, liliemi co padlý sníh bílými, okopával, vázal, zaléval je, přihlížel k nim pilně a nejpilněji k nejmilejším mu liliím.

I dařily se mu květiny krásně, šly také dosti na odbyt; avšak minuli dnové, minul i rok smutku, a tajemství se nedopátral.

Tu jednoho dne, když lilie prohlížel, spozoroval u jedné, že má na sněhobílém lístečku černou skvrnu.

„Hleďme!“ pravil. „Totě divné, a kdo ví, není-li to jaké znamení . . .! Slyšíš, bílá lilie!“ tázal se, „nemohla bys mně říci, co tato skvrna značí?“

„To značí,“ odvětila lilie, „že i krásná Nelagana znamenána je takovouto černou skvrnou a to pod malíčkem levé nohy; komu to vědomo, tomu souzena za manželku . . .!“

„Tut to máme . . .!“ zvolal mladý plavčík a bez mála byl by skočil do vody a pak rovnou běžel do zámku k Nelaganě co nastávající manžel. Ale tanula mu na mysli slova mořské panny: „nebuď prchlý, skoumej, přemýšlej, a pak jdi a mluv!“

„A což,“ myslil si, „kdyby ta lilie si tropila žert? Neboť dychtění své po tajemství krásné Nelagany vyvzdechnul jsem v zahrádce

té tak často a tak na hlas, že zná je každá travička, a květiny jsou vtipnější a rozumnější nežli tráva . . .!“

A zase mluvil k lilii: „Což není-li tomu tak? Stanu se žábou anebo štírem! Jsem mladý plavec, mám celé moře, tof bych přece raději zůstal mladým plavcem na moři, než abych se stal v bažině žábou! Mám-li ti tedy věřit, odkud vše to víš . . .“

„Řeknu ti to!“ praví lilie. „Ten týden v neděli po svaté liturgii, když bylo tak parno, procházela se krásná Nelagana krajem moře. Když se procházela a bylo jí horko, chtěla si ochladiti nožky ve vodě. I myslila, že jest sama a sama, daleko široko že není živé duše. Zula se tedy ze stěvíčků, a vnořila bílé nožky do vody. I přihrnuly se hned pěny a vlny, chtivě dívaly se na nožky nevidané krásy a bělosti, šplouchaly, hladily a líbaly. I krásná Nelagana těšila se z radosti a úslužnosti jich. Vstala pak, obula se, šla domů. Než když vynadala nožky z vody, prodrala se jí jedna malá bublinka pod levý malík, a shlídla pod ním

černou skvrnku, ne větší než mák — jedinou to skvrnu na těle Nelagany; načež plula a připlula k tomuto ostrůvku. A bublinku tu vtáhla jsem kořeny do sebe, ona stala se mou duší. Z toho na bílém lístečku ta černá skvrnka!“

„Vice věděti mi netřeba . . .!“ zvolal přestastný plavčík a letěl, aby pozdravil krásnou Nelaganu co znejmilejší svou paní manželku.

Privítali ho v zámku se vši úctou a vedli do veliké skvostné síně, kde Nelagana s hodnosty soluňskými zasedala, a o záležitostech obecných radu brala.

„Kdo jsi . . .“ utrhнула se naň krásná náměstkyně carova, „že se odvažuješ tu dobu vtoupiti . . .?“

„Jsem já mladý plavec z Trogira, jmenem Ljubirád, přezdívkou Zaboravilac!“

„Totě něco jiného . . .!“ pravila rychle Nelagana. „Co dále . . .?“

„Přicházím tě pozdravit, krásná Nelagano!“ poklonil se mladý plavec. „Bude z nás párek . . .!“

„A jak to . . .?“ řekla Nelagana překvapena i potěšena důvěrností, s jakou ženich dávno očekávaný vystoupil.

„Známt já tvé tajemství!“ pokračoval mladý plavčík. „Mám je projeviti . . .?“ okázal na sbor hodností.

„Zůstaňte . . .!“ kynula Nelagana rádcům svým. „Buďto uhodne, pak ukloníte se pánu svému, anebo neuhodne, pak stane se mu hůře než komukoli. Čarovati, jako nebožtik otec, neumím! Dám mu pro tu smělou důvěrnost hlavu stít . . .!“

„Nedáš . . .!“ smál se plavčík, sáhna na ni rukama, jakoby chtěl ji obejmout.

„Ještě ne . . .!“ odvrátila se krásná Nelagana. „Dříve mluv . . .!“

„Nuže,“ jal se plavčík mluvit s vážností slavnou, „máš černou skvrnku pod malíčkem...“

„Kde . . .?“ nedočkavě zvolala.

„Pod malíčkem . . .“ a plavčík najednou váhal, „pod malíčkem . . . nohy . . .“

„Které . . .?!“ a krásná Nelagana už chtěla se mu vrhnouti do náruče . . .“

„Nohy“ opakoval plavčík, a — dále nemoh'. Zapomněl, které; by tu chvíli ho byli rozdrtili na samé drtiny, nebyl s to, aby si vzpomenu.

„Nuže . . .!“ usilovala, a plavčík tu stál, jako by do země zaražen. „Zavolejte kata. . .!“ kynula vidouc naději svou zase zmařenu.

Chvíle byla rozhodná.

Než mladý plavec pamětliv rady přítelkyně mořské panny, až bude nejhůře, aby na ni zpomínal, zašeptal si:

„Ať jsi, kde jsi, mořská panno!

Ochechule, —

Nedej, by se podařila

Vrahu vůle!“

Pocítil lehké vání jako by z moře zadul vánek, a bylo mu, jako by mu bylo přibylo vědro rozumu.

„Ještě ne . . .!“ zvolal, nabyv zase dřívější důvěrnosti. „Vím, krásná Nelagano — ale neřeknu! Neboť mám vadu jednu i já a nechtěje ošiditi nikoho, dám ruku svou jen té, která ji uhodne . . .! Líbí-li se, přemýšlej nyní ty! Až uhodneš, pošli pro mne! Jsem

mladý plavec Ljubirád z Trogira, přezdívkou Zaboravilac, a mám budku na malém ostrůvku naproti břehu . . .!“

Tím se uklonil a šel. —

I bylo-li hlavy lámání na straně mladého plavčíka, došlo nyní na krásnou Nelaganu, an plavec se jí velice zalíbil, že milovala jej tak, že by byla dala všecken statek i náměstnictví po otci zděděné, jen aby ho dostala.

Vyslala tedy vyzvědače na všechny strany, jestliže by se čeho doptati mohli na mladého plavčíka Ljubiráda z Trogira, přezdívkou Zaboravilce, jaký je, má-li chybu a kterou, a kdoby věděl a náměstkyňi o ní vědomost dal, že se mu odmění zlatem a drahokamy, co by unes'. Než žádný mladého plavčíka neznal, a znal-li, nevěděl o žádné chybě a vadě.

I rmoutila se krásná Nelagana, až zanedbávala i úřad, nechtěla nikoho viděti, nejedla a nepila a vypadala jako stín.

Celá utrápená vsedla na loďku a plula krajem moře — totiž, možno-li říci, že plula: seděla v loďce s hlavou skloněnou, ruce

v klínu, ponechala vesla pěnám, aby jimi si hrály, a loďku vlnám, aby nesly, kam samy chtějí.

I hrály si bubliny s vesly a vlny nesly loďku kam chtěly samy.

Tu připadlo jí, jako by loďce pozadu se přitížilo. Ohlédla se a uviděla krásnou pannu bílou co ranní pěna, s očima co lůno moře, s vlasy co předené zlato, do půli ve vodě a do půli z vody, jednou rukou držela se loďky, druhou hladila vlny.

„Co si naříkáš, krásná Nelagano,“ ptala se panna, „proč sténáš . . . ?“

„Těžko dívce nesténati, kdy ráda by se vdala, a osud ji v tom vadí...!“

„Což tě — nemohu tomu věriti — nikdo nechce . . . ?“

„Chtěli by, ale já chci jen jednoho a ten nechce mne . . . ! Totiž...“ opravila se, „chce sice, ale nevezme si mne, neuhodnu-li, jakou má vadu . . . ! Snažila jsem se, dala se po něm ptáti, přemýšlela jsem, ale nemožno mi dopá-

trati se, a nedopátrám se! Vidím, ubohá, že už umru co stará panna . . . !“

„Je mi tě líto, krásná Nelagano!“ pravila bílá panna. „Ale dám ti radu, a poslechněš-li, bude spomoženo . . . !“

„Poslechnu — poslechnu!“ zvolala krásná Nelagana. „A osvědčí-li se rada tvá, odměním se ti třeba celým jméním svým . . . !“

„Nepotřebuji ničehož,“ odvětila bílá panna, „kromě vodních řas a hvězdic, a těch mám v moři dosti! Schovej si raději jmění na věno! Teď ale, pluj domů, buď veselá, jez a pij, zastávej pilně náměstnictví své a všímej si ještě pilněji poslův lásky — květin . . . !“

Na to zmizela pod vodou.

I plula hned krásná Nelagana domů, jedla, pila a těšila se.

Aby pak podle rady se chovala, procházela se po celé dni v zahradě, přihlížela ku každému keři, skoumala každý kvítek, kupovala květiny, jaké jen bylo lze dostat, naplnila jimi chodby, schody, síně a světnice zámku a prohlížela lupen za lupenem od rána do večera.

Minuli dnové, minul rok, aniž se dověděla, čeho si přála.

Tu jednoho dne z rána, když seděla před zámekem s hlavou skloněnou, ruce v klínu, uplakaná, přistouplo malé děvčátko, otrhané, bosé a podalo jí kytičku růží a lilií.

„Velmožná náměstkyně, na tu kytici! Posílá ti ji maminka, abys přijala za vděk . . .!“

„A zač . . .?“ ptala se smutná Nelagana.

„Zachovala's prý ji muže a nám tatínka!“ vyřídilo dítě. „Soudci tvoji ho odsoudili k smrti, že řekl, že vybíráš tak dlouho až přebereš, a tím že Soluni nastanou zlé časy. A ty's ustruvši se darovala mu život. I koupila maminka za trojník tuhle tu kytičku, a posílá ji za tu milost . . .!“

„Jsou to květiny,“ pravila Nelagana s pohnutím, „a proto přijímám je! Tobě ale a matce tvé patří za to odměna . . .!“

I sundala s krku zlatý peníz, aby jím poslici obdařila. Ale ta utíkala a než milostivá náměstkyně se nadála, byla ta tam.

Na to prohlížela Nelagana kytici co nejbedlivěji, a napadlo ji, že všechny růže v ní jsou uvadlé, kdežto lilie krásně rozkvetlé a čerstvé.

„Čím to, růže,“ tázala se, „že jste vy uvadlé, kdežto družky vaše lilie jsou tak čerstvé a rozkvetlé? Zda nedostaly jste se rády ke mně, či nejste jednou dobou trhány . . . ?“

„Dostaly jsme se k tobě rády a touž dobou s liliemi jsme trhány!“ ponaučila ji jedna. „Jsme-li uvadlé, není vinou naší, ale zahradníkovou!“

„A kterak on tím vinen?“ tázala se krásná Nelagana. „Snad že, milá ubožátka, na vás má zlost . . . ?“

„To, to!“ odvětila růže jiná. „Zlost — ani nezná, co to jest! Neboť upřímnější duše na světě není. Ale má jednu chybu, že jest drobet zapoměnliv! I stalo se taktéž včera na večer. Zaléval všechny květiny, ale na nás zapomněl. Dnes ráno, když nás trhal, ještě to ušlo. Byly jsme občerstveny noční rosou. Ta však, abychom se udržely přes celý den, za takového vedra nestačí, zvadly jsme tedy před časem.“

„Zkoušíme tím sice my,“ doložila růže třetí, „ale též on zkusil! Kdyby nebyl tak zapomnětlivý, byl by dávno už ženat! Ale tak — zůstane mládencem do smrti! As před rokem — vypravoval nám onedá loňský karafiát — sdělila mu něco jedna lilie, že na věky moh' být šťastným! A když k tomu přišlo, zapomněl na to nejhlavnější, — na které noze vzácného děvčete, o něž se ucházel, černá skvrna se nachází . . . !“

„Vím dosti . . . !“ zvolala krásná Nelagana plna radosti. „Vždyť více mi netřeba . . . ! Vás, milé růže, byť i uvadlé, schovám si co nejdražší klenoty!“

A zbouřila hned celý zámek, poslové letěli na malý ostrůvek nedaleko břehu k plavčíku-zahradníkovi, aby všeho nechal a do zámku před milostivou náměstkyni se dostavil.

A netrvalo, co by vlaštovka přeletěla záliv, a mladý plavčík vkročil do skvostné síně, kdežto krásná náměstkyně se slavnou radou jej očekávala.

Vkročila příchozímu vstříc: „Vítám tě, přemilený Ljubirade, co manžela a hospodáře svého . . . !“

„A jak to?“ A mladý plavčík stavěl se, jakby ho to mrzelo.

„Toť jistá věc!“ zajiskřily se černé oči Nelaganiny. „Neboť, pane plavčíku, či zahradníku, známť já tvé tajemství! Mám je projeviti . . . či —“ okázala na slavný sbor.

„Zůstaňte!“ kynul mladý plavčík hodnostářům, jenž se již zdvihali, aby šli. „Budťo uhodne, pak ukloníte se mně co pánu svému; anebo neuhodne, a pak stane se jí hůř, než které před ní! Neboť čarovati, jak nebožtík otec její, neumím, ale na loď sednu a popluju domů . . . !“

„Nepopluješ . . . !“ smála se krásná Nelagana. „Ale půjdem spolu do chrámu božího a dáme se oddati . . . !“

„Ještě ne!“ zdráhal se ženich. „Dříve pověz, co víš . . . !“

„Nuže tedy,“ pronesla krásná Nelagana s hlasitým smíchem, „jsi, milý Ljubirade,

trochu — jak bych řekla — zapomněnlivý, proč ti také přezdívali Zaboravilcem? Je-li tomu tak . . . ?“

Mladý plavčík se zarazil.

„Řeknu ti ještě víc!“ tulila se k němu šťastná nevěsta. „Sděbila ti lilie jedna, že mám černou skvrnu . . .“

„Ano . . . !“

„Pod malíčkem . . .“

„Ano . . . řekla . . . !“

„Levé nohy . . .“

„Ano ! Ano ! Řekla tak ! Na levé noze . . . !“

„Ty's ale — zapomněl !“

„Nezapomněl . . . !“ chtěl mladý plavčík na svém státi, ale dodal hned na to, zpamatoвав se lépe: „Alespoň — nezapomenu ode dneška do smrti . . . !“

Tot se rozumí, že krásná Nelagana a mladý plavčík oddali se ještě tu hodinu; neboť nevypravovala se ještě dosud pohádka o dvou milencích, aby nebyli se dostali.

Bylo také hostí, a to na nejvyšších vzácných, any hned, když se prvně políbili nejbláženější

toho světa manželé, nabyli zase žáby, štíři, ještěrky a ostatní potvory v zámku dřívější své postavy; což paměti hodné již pro to, že za takových případů, zvláště u velmožců, lidé naopak objevují se z většího dílu samá žába, ještěrka, štír a všeliká potvorá jiná!

Jedna — ta ovšem scházela: ochechule.

A proč?

Měla bez pochyby jinde co dělat!

